

ੴ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਿਹ

ਸ਼ਹੀਦਾਨ-ਏ-ਵਫ਼ਾ

Shaheedan-e-Wafa

<p>1.</p> <p>ਜਿਸ ਦਮ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮੇਂ ਸਤਗੁਰ ਮੁਕੀਮ ਥੇ ਹਮਗਾਹ ਘਰ ਕੇ ਲੋਗ ਥੇ ਔਰ ਕੁਛ ਨਦੀਮ ਥੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਸੇ ਕਿਲਅ ਕੇ ਘੇਰੇ ਗ਼ਨੀਮ ਥੇ ਟੂਟੇ ਸੇ ਰਿਜ਼ਕ ਕੇ ਦਿਲਿ-ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ-ਨੀਮ ਥੇ ਪਿਆਸੇ ਥੇ ਔਰ ਭੂਕ ਕੀ ਸਿੱਦਤ ਕਮਾਲ ਥੀ ਥੀ ਮੁਖਤਸਰ ਸੀ ਫ਼ੈਜ ਸੇ ਵੁਹ ਭੀ ਨਿਢਾਲ ਥੀ</p>	<p>ਮੁਕੀਮ : ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਨਦੀਮ : ਸਾਥੀ ਗ਼ਨੀਮ : ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ-ਨੀਮ : ਦੇ ਟੋਟੇ ਕਮਾਲ : ਬਹੁਤ</p>
<p>2.</p> <p>ਅਅਦਾ ਕੀ ਫ਼ੈਜ ਕੇ ਨ ਸੁਮਾਰੇ-ਹਿਸਾਬ ਥੇ ਸਰਦਾਰਿ-ਫ਼ੈਜ ਏਕ ਨਹੀ ਦੇ ਨਵਾਬ ਥੇ ਰਾਜੇ ਕਈ ਪਹਾੜ ਕੇ ਭੀ ਹਮਰਕਾਬ ਥੇ ਸਿੰਘੋਂ ਸੇ ਬਿਸਤ-ਚੰਦ ਯਿਹ ਸਬ ਸ਼ੈਖ-ਓ-ਸ਼ਾਬ ਥੇ ਸਿੱਖੋਂ ਕੀ ਆਰਜੂ ਥੀ ਕਿ ਲੜ ਕਰ ਸਹੀਦ ਹੋਂ ਸਤਗੁਰ ਯਿਹ ਸੋਚਤੇ ਥੇ ਨ: ਜਾਇਅ ਮੁਰੀਦ ਹੋਂ</p>	<p>ਅਅਦਾ : ਉਦੂ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਉਦੂ=ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਮਰਕਾਬ : ਨਾਲ ਬਿਸਤ-ਚੰਦ : ਵੀਹ ਗੁਣਾਂ ; ਸ਼ੈਖ-ਓ-ਸ਼ਾਬ : ਬੁੱਢੇ ਅਤੇ ਜਵਾਨ</p>
<p>3.</p> <p>ਬੇਲੇ ਕਿ ਅਪਨੀ ਫ਼ੈਜ ਨਿਹਾਯਤ ਹੈ ਮੁਖਤਸਰ ਘੇਰੇ ਹੁਏ ਹੈਂ ਹਮ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਹੀ ਅਹਲਿ ਸ਼ਰ ਛੇੜੋਗੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਰਹਮ ਪਰ ਉਸ ਮੇ ਭੀ ਅਪਨੀ ਇੱਜ਼ਤੇ ਅਜ਼ਮਤ ਕਾ ਹੈ ਖ਼ਤਰ ਚਿੜਿਯੋਂ ਕੇ ਆਜ ਭੀ ਮੈਂ ਲੜਾ ਦੁੰਗਾ ਬਾਜ਼ ਸੇ ਕੁਛ ਫ਼ਾਯਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਗਰ ਤਰਕੇ ਤਾਜ਼ ਸੇ</p>	<p>ਸ਼ਰ : ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕ ਅਜ਼ਮਤ : ਵਡਿਆਈ ; ਖ਼ਤਰ : ਨੁਕਸਾਨ ਤਾਜ਼ : ਛੱਡ ਕੇ ਨਸ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ</p>

<p>4.</p> <p>ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਲੋਗ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਪਾਗਲ ਜੁਨੂਨ ਸੇ ਹਮ ਮੁਸਲਿਹੇ ਜਹਾਂ ਹੈਂ, ਗ਼ਰਜ਼ ਹਮ ਕੇ ਦੂਨ ਸੇ? ਕਯਾ ਫ਼ਾਯਦਾ ਹੈ ਹਿੰਦੂ-ਓ-ਮੁਸਲਿਮ ਕੇ ਖ਼ੂਨ ਸੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਇਜਤਿਨਾਬ ਹੀ ਕਾਰਿ ਜ਼ਬੂਨ ਸੇ ਇਤਨੇ ਮੇਂ ਇਤਿਲਾਅ ਹੁਈ, ਕਾਸਿਦ ਇਕ ਆਯਾ ਹੈ ਸਰਹਿੰਦ ਕੇ ਨਵਾਬ ਕਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਲਾਯਾ ਹੈ</p>	<p>ਮੁਸਲਿਹੇ : ਸੁਧਾਰਕ ; ਜਹਾਂ : ਸੰਸਾਰ ; ਦੂਨ : ਕਮੀਨਾ, ਨੀਚ ਇਜਤਿਨਾਬ : ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਚਣ ਦਾ ਭਾਵ ; ਜ਼ਬੂਨ : ਨੀਚ ਕੱਮ ਕਾਸਿਦ : ਸੰਦੇਸ਼ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਏਲਚੀ</p>
<p>5.</p> <p>ਫ਼ਰਮਾਏ ਸਤਗੁਰੂ, ਇਸੇ ਲਾਓ ਹਮਾਰ ਪਾਸ ਯਿਹ ਪਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਤੁਰਤ ਗਯਾ, ਉਠ ਕੇ ਏਕ ਦਾਸ ਲਾਯਾ ਸਫ਼ੀਰ ਜਿਸ ਪ: ਥਾ ਛਾਯਾ ਹੁਆ ਹਿਰਾਸ ਦੀਵਾਨ ਖਾਲਸੇਂ ਕਾ ਜੇ ਦੇਖਾ ਗਯਾ ਹਵਾਸ ਸਤਗੁਰ ਨੇ ਦੇ ਕੇ ਹੌਸਲਾ ਪੁਛਾ ਯਿਹ ਪਯਾਰ ਸੇ ਪੈਗ਼ਾਮ ਕਯਾ ਤੂ ਲਾਯਾ ਹੈ ਫ਼ੌਜ਼ ਸ਼ਰਾਰ ਸੇ</p>	<p>ਸਫ਼ੀਰ : ਏਲਚੀ ; ਹਿਰਾਸ : ਡਰ, ਖੌਫ ਹਵਾਸ : ਹਵਾਸ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ ਹਾਸ: ਦਾ, ਹਾਸ: = ਇੰਦਰੀ ਅਰਥਾਤ ਹੋਸ਼ ਸ਼ਰਾਰ : ਸ਼ਰਾਰ ਬਹੁਵਚਨ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਸਰੀਰ = ਸ਼ਰਾਰਤੀ</p>
<p>6.</p> <p>ਕਹਨੇ ਲਗਾ ਹੁਜ਼ੂਰ ਕਾ ਰੁਤਬ: ਬੁਲੰਦ ਹੇ ਨਾਨਕ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਮੇਂ ਦੁਚੰਦ ਹੇ ਹਾਦੀ ਹੇ ਇਕ ਜ਼ਮਾਨੇ ਕੇ ਤੁਮ ਦਰਦ ਮੰਦ ਹੇ ਕੀਜੇ ਮੁਆਫ਼ ਬਾਤ ਅਗਰ ਨਾ-ਪਸੰਦ ਹੇ ਭੇਜਾ ਹੈ ਮੁਝ ਕੇ ਨਾਜ਼ਿਮਿ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਯਹਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨਿ ਸ਼ਾਹਿ ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਪਾਬੰਦ ਨੇ ਯਹਾਂ</p>	<p>ਦੁਚੰਦ : ਦੁਗਣੀ ਹਾਦੀ : ਹਿਦਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਮਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਜ਼ਿਮਿ : ਸ਼ਾਸਕ ਫ਼ਰਮਾਨਿ : ਹੁਕਮ</p>

<p>7.</p> <p>ਇਸ ਨੇ ਕਹਾ ਕਿ ਹਮ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਰ ਆਪ ਸੇ ਰਖਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ਕਦ ਹਰਮ-ਓ-ਦੈਰ ਆਪ ਸੇ ਪਾਤੇ ਹੈਂ ਸਬ ਬਸਰ ਸਬਕ ਖੈਰ ਆਪ ਸੇ ਅਪਨੇ ਬਵਜਹਿ ਤਮਅ ਹੁਏ ਗੈਰ ਆਪ ਸੇ ਦੀਨੇ ਧਰਮ ਕੇ ਛੇੜ ਕੇ ਅੰਧੇ ਹੁਏ ਹੈਂ ਕੁਛ ਨਾਜ਼ਿਲ ਪਹਾੜ ਪਰ ਸੇ ਦਰਿੰਦੇ ਹੁਏ ਹੈਂ ਕੁਛ</p>	<p>ਕਦ : ਦੁਸ਼ਮਣੀ ; ਹਰਮ-ਓ-ਦੈਰ : ਮੰਦਰ, ਮਸਜਿਦ ਬਸਰ : ਮਨੁੱਖ ; ਖੈਰ : ਨੇਕੀ ਦਾ ਸਬਕ ਬਵਜਹਿ : ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਤਮਅ : ਲਾਲਚ ਨਾਜ਼ਿਲ : ਉਭਰਨਾ ; ਦਰਿੰਦੇ : ਫਾੜ ਕੇ ਖਾ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਜਾਨਵਰ</p>
<p>8.</p> <p>ਛੇੜੇ ਅਨੰਦ ਪੂਰ ਯਿਹ ਸ਼ਾਹੀ ਮਕਾਮ ਹੈ ਮਖ਼ਦੂਸ਼ ਇਸ ਜਗਹ ਪ: ਤੁਮਾਰਾ ਕਯਾਮ ਹੈ ਫੈਜੋਂ ਸੇ ਔਰ ਕਲਓਂ ਸੇ ਕਯਾ ਤੁਮ ਕੇ ਕਾਮ ਹੈ ਲੜਨਾ ਹੀ ਜਬ ਨਹੀਂ ਤੇ ਯਿਹ ਕਯੋਂ ਧੂਮ ਧਾਮ ਹੈ ਹੈ ਖੈਰ ਇਸੀ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਕਰੇ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰੇ ਬੇਸੂਦ ਹਮਦਮੋਂ ਕੋ ਨ ਨਜ਼ਰੇ ਅਜਲ ਕਰੇ</p>	<p>ਮਕਾਮ : ਥਾਂ , ਜਗਹ ਮਖ਼ਦੂਸ਼ : ਖਦਸ਼ੇ ਜਾ ਖਤਰੇ ਵਾਲਾ ; ਕਯਾਮ : ਠਹਿਰਾਉ ਹਮਦਮੋਂ: ਸਾਥੀ ; ਨਜ਼ਰੇ : ਭੇਟਾ ; ਅਜਲ : ਮੌਤ</p>
<p>9.</p> <p>ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਹਮ ਤੇ - ਦੀਨ ਕੇ ਤੁਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੇ ਆਤਾ ਨਹੀਂ ਯਕੀਂ ਤੁਮੋਂ ਦੁਨੀਆ ਕੀ ਚਾਹ ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ ਕਿਸ ਲਿਯੇ ਫੈਜੋਂ ਸਿਪਾਹ ਹੇ ਨਾਨਕ ਕੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਕੇ ਕਿਉਂ ਹੁੱਬਿ ਜਾਹ ਹੇ ਸਿੰਘੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਲੇ ਕੇ ਯਹਾਂ ਸੇ ਸਿਧਾਰੀਏ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤਹ ਕਾ ਨਾਅਰਾ ਪੁਕਾਰੀਏ</p>	<p>ਸਿਪਾਹ : ਸੈਨਾ ਹੁੱਬਿ : ਪਿਆਰ ; ਜਾਹ : ਰੁਤਬਾ</p>

<p>10.</p> <p>ਪੈਗਾਮ ਸੁਨ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਪੈਦਾ ਤਬੀਅਤੋਂ ਮੇਂ ਮਗਰ ਜੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਦਰ-ਪਏ ਨਿਕਾਲਨੇ ਕੇ ਸਿਤਮ-ਕੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ਹਮ ਤੇ ਬੋਲੋਗੇ ਰੂਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਲਲਕਾਰੇ ਫ਼ੈਜ ਸੇ ਕਿ ਕਿਲਮ ਸੇ ਨਿਕਲ ਚਲੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੇ ਹੋਸ਼ਯਾਰ ਰਹੇ ਔਰ ਸੰਭਲ ਚਲੇ</p>	<p>ਦਰ-ਪਏ: ਲਈ ; ਸਿਤਮ ਕੋਸ਼ : ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੂਪੇਸ਼ : ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ</p>
<p>11.</p> <p>ਬੇਵਜਹ ਹਮ ਤੇ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਚਾਹਤੇ ਕਿ ਜੰਗ ਹੋ ਉਸ ਸੇ ਲੜੋਗੇ, ਲੜਨੇ ਕੀ ਜਿਸ ਕੇ ਉਮੰਗ ਹੋ ਠੇਕਰ ਸੇ ਫੋਕ ਦੋਗੇ ਜੇ ਰਸਤੇ ਮੇਂ ਸੰਗ ਹੋ ਸਰ ਇਸ ਕਾ ਕਾਟ ਲੋਗੇ, ਕਹਾ ਜਿਸ ਨੇ ਤੰਗ ਹੋ ਖੁੰਰੇਜੀ ਵਰਨਾ ਖਲਕ ਕੀ ਕਬ ਹਮ ਕੇ ਭਾਤੀ ਹੈ ਸ਼ੇਰੋਂ ਕੀ ਫ਼ੈਜ ਕਹ ਦੇ ਤੂ ਕਾਸਿਦ ਕਿ ਜਾਤੀ ਹੈ</p>	<p>ਸੰਗ : ਪੱਥਰ ਖੁੰਰੇਜੀ : ਖੂਨ ਵਗਾਉਣ ਦਾ ਭਾਵ ; ਖਲਕ : ਲੋਕ, ਖਿਲਕਤ</p>
<p>12.</p> <p>ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਪਾਏ ਗਦਾ ਲੰਗ ਭੀ ਨਹੀਂ ਅਪਨੇ ਲਿਏ ਖੁਦਾ ਕੀ ਜ਼ਮੀਂ ਤੰਗ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲੋਗੋਂ ਸੇ ਹਮ ਕੇ ਆਰਜੂਏ ਜੰਗ ਭੀ ਨਹੀਂ ਵਰਨ: ਕੁਈ ਦਲੇਰੀ ਮੇਂ ਪਾਸੰਗ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਲੜਾਈ ਦਿਖਾਏਗੇ ਫਿਰ ਤੇਗੇ ਖਾਲਸਾ ਕੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦਿਖਾਏਗੇ</p>	<p>ਪਾਏ : ਪੈਰ ; ਗਦਾ: ਫ਼ਕੀਰ ; ਲੰਗ: ਲੰਗੜਾ ਆਰਜੂਏ : ਇੱਛਾ, ਕਾਮਨਾ ਪਾਸੰਗ : ਪਾਸਕੂ</p>

<p>13.</p> <p>ਦੇਖਾ ਉਦੂ ਨੇ ਕਲਮ ਮਿਲੇਗਾ ਨ: ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਬਿਫਰੋਗੋਂ ਔਰ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਗਾਲੋਂ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਸੇ ਬੀਂਕਾ ਨ: ਬਾਲ ਹੋਗਾ ਸੁਲੇਮਾਂ ਕਾ ਮੇਰ ਸੇ ਵਾਕਿਫ਼ ਥੇ ਸਤਗੁਰੂ ਦਿਲਿ ਅਮਦਾ ਕੇ ਚੇਰ ਸੇ ਮਿਲ ਕਰ ਦੁਆ ਕਰੋਗੇ ਯਿਹ ਵਾਦੇ ਕੇ ਰੰਗ ਮੇਂ ਸਮਝੋਗੇ ਹਮ ਭੀ ਕਯਾ ਹੁਆ ਮੈਦਾਨਿ ਜੰਗ ਮੇਂ</p>	<p>ਉਦੂ : ਦੁਸਮਣ ਸ਼ਗਾਲੋਂ : ਗਿੱਦੜ ਸੁਲੇਮਾਂ: ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਲੇਮਾਨ ; ਮੇਰ: ਕੀੜੀ ਅਮਦਾ: ਉਦੂ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਅਰਥਾਤ ਦੁਸਮਣ</p>
<p>14.</p> <p>ਤਾਰੋਂ ਕੀ ਛਾਓਂ ਕਿਲਮ ਸੇ ਸਤਗੁਰ ਰਵਾਂ ਹੁਏ ਕਸ ਕੇ ਕਮਰ ਸਵਾਰ ਥੇ ਸਾਰੇ ਜਵਾਂ ਹੁਏ ਆਗੇ ਲਿਏ ਨਿਸ਼ਾਂ ਕਈ ਸ਼ੇਰੇ ਯਿਆਂ ਹੁਏ ਕੁਛ ਪੀਛੇ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ ਗੁਰੂ ਦਰਮਿਯਾਂ ਹੁਏ ਚਾਰੋਂ ਪਿਸਰ ਹੁਜ਼ੂਰ ਕੇ ਹਮਰਹ ਸਵਾਰ ਥੇ ਜ਼ੋਰ-ਆਵਰ ਔਰ ਫਤਹ, ਅਜੀਤ ਔਰ ਜੁਝਾਰ ਥੇ</p>	<p>ਰਵਾਂ : ਰਵਾਨਾ ਯਿਆਂ : ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ : ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਿਸਰ : ਪੁੱਤਰ, ਹਮਰਹ : ਨਾਲ</p>
<p>15.</p> <p>ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਮਾਏਂ ਸਾਥ ਬੀਂ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਮਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਬੀ ਹਮਰਕਾਬ ਸ਼ੇਰਨੀ ਸ਼ੇਰੇ ਯਿਆਂ ਕੇ ਸਾਥ ਗ਼ਰਜ਼ੇ ਕਿ ਕੂਚ ਕਰ ਦਿਆ ਕੁਲ ਖ਼ਾਨਦਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਕਯਾ ਬਾਵਫ਼ਾ ਮੁਰੀਦ ਬੇ, ਪੀਰੇ ਜ਼ਮਾਂ ਕੇ ਸਾਥ ਸਤਗੁਰ ਜਹਾਂ ਪ: ਅਪਨਾ ਪਸੀਨ: ਗਿਰਾਤੇ ਥੇ ਸਿੰਘ ਉਸ ਜਗਹ ਪ: ਅਪਨਾ ਲਹੂ ਤਕ ਬਹਾਤੇ ਥੇ</p>	<p>ਹਮਰਕਾਬ : ਨਾਲ ; ਯਿਆਂ : ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਮਾਂ : ਦੁਨੀਆ</p>

<p>16.</p> <p>ਦੇਖਾ ਫਰਸ ਪ: ਜਿਸ ਘੜੀ ਆਲੀ-ਜਨਾਬ ਕੇ ਪਾਬੇਸੀਓਂ ਕੀ ਪੜ ਗਈ ਹਰ ਸੈਖੇ ਸਾਬ ਕੇ ਕਦਮੋਂ ਕੇ ਚੂਮਤਾ ਥਾ ਕੇਈ ਸਿਖ ਰਕਾਬ ਕੇ ਘੇਰਾ ਹੁਆ ਸਿਤਾਰੋਂ ਨੇ ਥਾ ਮਾਹਿਤਾਬ ਕੇ ਜਲਵਾ ਜੇ ਥਾ ਫਲਕ ਪ: ਵਹੀ ਥਾ ਜਹਾਨ ਪਰ ਪਹੁੰਚੀ ਹੁਈ ਥੀ ਰਨ ਕੀ ਜ਼ਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਪਰ</p>	<p>ਫਰਸ : ਘੋੜਾ, ਆਲੀ-ਜਨਾਬ : ਉੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਬੇਸੀਓਂ : ਪੈਰ ਚੁੰਮਣਾ ; ਸੈਖੇ : ਬੁੱਢਾ, ਸਾਬ : ਜਵਾਨ ਮਾਹਿਤਾਬ : ਚੰਨ ਫਲਕ : ਅਸਮਾਨ</p>
<p>17.</p> <p>ਹੋਨੇ ਕੇ ਅਨਕਰੀਬ ਸਹਰ ਕਾ ਜੁਹੂਰ ਥਾ ਸਬ ਮਿਟ ਚੁਕੇ ਥੇ , ਸੁਬਹ ਕੇ ਤਾਰੇ ਪ: ਨੂਰ ਥਾ ਪਾਤਾਲ ਕਰ ਚੁਕਾ ਸਹੇ-ਮਸ਼ਰਿਕ ਅਬੂਰ ਥਾ ਥੋੜਾ ਮਕਾਮ ਉਫਕ ਸੇ ਖੁਰਸ਼ੇਦ ਦੂਰ ਥਾ ਫੀਕਾ ਫਲਕ ਕਾ ਚਾਂਦ ਥਾ ਨਾਨਕ ਕੇ ਚਾਂਦ ਸੇ ਚਿਹਰੇ ਉੜੇ ਹੁਏ ਥੇ ਸਿਤਾਰੇ ਥੇ ਮਾਂਦ ਸੇ</p>	<p>ਅਨਕਰੀਬ : ਨੇੜੇ ਹੀ , ਤਕਰੀਬਨ ; ਜੁਹੂਰ : ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਸਹੇ-ਮਸ਼ਰਿਕ : ਪੂਰਬ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ; ਅਬੂਰ : ਪਾਰ ਉਫਕ : ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਅਰਥਾਤ ਜਿਥੋਂ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ , ਖੁਰਸ਼ੇਦ : ਸੂਰਜ ਫਲਕ : ਅਸਮਾਨ</p>
<p>18.</p> <p>ਮਸ਼ਰਿਕ ਕੀ ਸਿਮਤ ਇਤਨੇ ਮੋਂ ਪੈ ਫੂਟਨੇ ਲਗੀ ਮਹਤਾਬੀ ਰੁਖ ਪ: ਚਾਂਦ ਕੇ ਫਿਰ ਫੂਟਨੇ ਲਗੀ ਜੈਜ਼ਾ ਕੇ ਸਾਬ ਕੋਸੇ ਫਲਕ ਟੂਟਨੇ ਲਗੀ ਲੁਤਫੇ ਨਸੀਮ ਖਲਕੇ ਖੁਦਾ ਲੂਟਨੇ ਲਗੀ ਉਤਰਾ ਹੁਆ ਅਰੂਸੇ ਫਲਕ ਦਾ ਸਿੰਘਾਰ ਥਾ ਗੁਮ ਕਹਕਸ਼ਾਂ ਕੇ ਸੀਨੇ ਸੇ ਨੈ-ਲੱਖਾ ਹਾਰ ਥਾ</p>	<p>ਸਿਮਤ : ਤਰਫ, ਵਲ ਜੈਜ਼ਾ : ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਬੁਰਜ ਦਾ ਨਾਂ ; ਕੋਸੇ : ਕਮਾਣ ; ਫਲਕ : ਅਸਮਾਨ ਨਸੀਮ : ਸਵੇਰ ਦੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ; ਖਲਕੇ : ਲੋਕ ਅਰੂਸੇ : ਵਹੁਟੀ ਕਹਕਸ਼ਾਂ: ਬਰੀਕ ਬਰੀਕ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਸਫੈਦੀ ਜੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਉੱਤੇ ਲੰਬੀ ਗਲੀ ਵਾਂਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ</p>

<p>19.</p> <p>ਜੁਹਰਾ ਕੀ ਤਾਂਕ ਝਾਂਕ ਥੀ ਬੰਦ ਆਸਮਾਨ ਸੇ ਗਾਇਬ ਥਾ ਮੁਸ਼ਤਰੀ ਭੀ ਫਲਕ ਕੀ ਦੁਕਾਨ ਸੇ ਝੂਮਰ ਭੀ ਉੜ ਚੁਕਾ ਥਾ ਸੁਰੱਯਾ ਕੇ ਕਾਨ ਸੇ ਬੜਨੇ ਲਗੀ ਸਹਰ ਕੀ ਸਪੇਦੀ ਥੀ ਸ਼ਾਨ ਸੇ ਲੇਕਰ ਕਿਰਨ ਕਾ ਤਾਜ ਥਾ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਨੇ ਕੇ ਮਸ਼ਰਿਕ ਸੇ ਚਸ਼ਮ: ਨੂਰ ਕਾ ਅਬ ਥਾ ਉਬਲਨੇ ਕੇ</p>	<p>ਜੁਹਰਾ : ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਰੇ ਦਾ ਨਾ ਮੁਸ਼ਤਰੀ : ਖਰੀਦਾਰ , ਗਾਹਕ ਸੁਰੱਯਾ : ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਛੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਤਾਰੇ, ਝੂਮਕਾ ਸਪੇਦੀ : ਸਫੈਦੀ ਮਸ਼ਰਿਕ : ਪੂਰਬ</p>
<p>20.</p> <p>ਸਤਿਗੁਰ ਅਬ ਆਨ ਪਹੁੰਚੇ ਥੇ ਸਿਰਸਾ ਨਦੀ ਕੇ ਪਾਸ ਥੇ ਚਾਹਤੇ ਬੁਝਾਏਂ ਬਾਰਹ ਪਹਰ ਕੀ ਪਿਆਸ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਔਰ ਬਦਲ ਕੇ ਨਯਾ ਲਿਬਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪੋ ਔਰ ਕਰੋਂ ਸਪਾਸ ਜਪਜੀ ਕਾ ਜਾਪ ਇਸ ਘੜੀ ਕਰਨਾ ਜੁਰੂਰ ਥਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗਰੰਥ ਔਰ ਬੜਾਨਾ ਸੁਰੂਰ ਥਾ</p>	<p>ਸਪਾਸ : ਸੁਕਰੀਆ, ਸੁਕਰ ਸੁਰੂਰ : ਮਸਤੀ</p>
<p>21.</p> <p>ਥਾ ਸਰ ਪ: ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ ਕਾ ਸਾਜੋਂ ਕੀ ਜੇਰੇ ਬੁਮ ਕਾ, ਚੜ੍ਹਾਓ ਉਤਾਰ ਕਾ ਮਨਸ਼ਾ ਬਾ ਕਲਗੀ ਧਰ ਕੇ ਦਿਲੇ ਬੇਕਰਾਰ ਕਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਕਰ ਲੋਂ ਭਜਨ ਕਿਰਦਗਾਰ ਕਾ ਜਬ ਮਹਿਵੇ ਬੰਦਗੀ ਹੁਏ ਨਾਨਕ ਕੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਆ ਟੂਟੇ ਖਾਲਸਾ ਪ: ਅਚਾਨਕ ਕਈ ਲਖੀਨ</p>	<p>ਬੁਮ : ਉਤਾਰ- ਚੜ੍ਹਾਅ ਕਿਰਦਗਾਰ : ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਮਹਿਵੇ : ਲੀਨ ; ਜਾਨਸ਼ੀਨ : ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ</p>

<p>22.</p> <p>ਬਦਬਖਤੋਂ ਨੇ ਜੋ ਵਅਦਾ ਕਿਯਾ ਥਾ ਬਿਸਰ ਗਏ ਨਾਮਰਦ ਕੋਲ ਕਰਕੇ ਜ਼ਬਾ ਸੇ ਮੁਕਰ ਗਏ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਭੀ ਫ਼ੈਰਨ ਬਿਫਰ ਗਏ ਤਲਵਾਰੋਂ ਸੁੰਤ ਸੁੰਤ ਕੇ ਰਨ ਮੇਂ ਉਤਰ ਗਏ ਮੈਦਾਂ ਕੇ ਏਕ ਆਨ ਮੇਂ ਚੈਰੰਗ ਕਰ ਦਿਯਾ ਰੁਸਤਮ ਭੀ ਆਯਾ ਸਾਮਨੇ ਤੇ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿਯਾ</p>	
<p>23.</p> <p>ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਗਿਰਦ ਸੀਨੋਂ ਕੀ ਦੀਵਾਰ ਖੋਚ ਲੀ ਸੈਂ ਬਾਰ ਗਿਰ ਗਈ ਭੀ ਤੇ ਸੈਂ ਬਾਰ ਖੋਚ ਲੀ ਖੰਜਰ ਉਦੂ ਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਤਲਵਾਰ ਖੋਚ ਲੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁਏ ਤੇ ਲੱਜਤੇ ਸੇਫ਼ਾਰ ਖੋਚ ਲੀ ਯਾਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੇਂ ਗੁਰ ਭੀ ਜਮੇ ਰਹੇ ਚਰਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਖਾ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਥਮੇ ਰਹੇ</p>	<p>ਉਦੂ : ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੇਫ਼ਾਰ : ਤੀਰ ਦਾ ਮੂੰਹ</p>
<p>24.</p> <p>ਹਰਚੰਦ ਟੂਟ ਟੂਟ ਕੇ ਗਿਰਤੇ ਰਹੇ ਲਾਮੀਂ ਸਿੰਘੋਂ ਨੇ ਏਕ ਇੰਚ ਭੀ ਛੇੜੀ ਨਹੀਂ ਜਮੀਂ ਲੰਗਰ ਕਿਸੀ ਸੇ ਸ਼ੇਰੋਂ ਕਾ ਮਿਲਤਾ ਭੀ ਹੈ ਕਹੀਂ ਬੇਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਕਭੀ ਹਾਂ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮਸਰੂਫ਼ ਯਾਦੇ-ਹਕ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਬੇਦਰੇਗ ਥੇ ਕਯੋਂ ਮੌਤ ਸੇ ਲਰਜਤੇ ਵੁਹ ਫ਼ਰਜੰਦੇ ਤੇਗ ਥੇ</p>	<p>ਹਰਚੰਦ : ਜਿੰਨੇ ਵੀ. ਬਹੁਤ ; ਲਾਮੀਂ : ਲਾਨਤੀ ਲੋਕ ਮਸਰੂਫ਼ : ਲੀਨ ; ਯਾਦੇ-ਹਕ : ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ; ਬੇਦਰੇਗ : ਬਿਨਾਂ ਸੰਕੋਚ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਅਫਸੋਸ ਦੇ ਲਰਜਤੇ : ਕੰਬਦੇ ; ਫ਼ਰਜੰਦੇ : ਪੁੱਤਰ ; ਤੇਗ : ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ</p>

<p>25.</p> <p>ਬੇਮਿਸਲ-ਓ-ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਤੂ ਸਤਗੁਰ ਹਮਾਰਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਦ ਤਿਰਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਹੈ ਹੈ ਕਾਸ਼ ਸਬ ਕੇ ਤੁਝ ਕੇ ਖੁਦਾ ਜਿਤਨਾ ਪਯਾਰਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਕੇ ਸਾਏ ਮੇਂ ਕਹਾਂ ਦਾਤਾ ਬਿਸਾਰਾ ਹੈ ਤੈਹੀਦ ਪਰ ਫਿਦਾ ਥਾ ਤੂ ਆਲੀ-ਮਕਾਮ ਥਾ ਤੀਰੇ ਕੇ ਮੀਂਹ ਮੇਂ ਯਾਦਿ-ਖੁਦਾ ਤੇਰਾ ਕਾਮ ਥਾ</p>	<p>ਬੇਮਿਸਲ : ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ; ਬੇਨਜ਼ੀਰ : ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾ ਹੋਵੇ</p> <p>ਤੈਹੀਦ : ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਇਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਅਦਵੈਤ, ਵਾਹਦਤ ; ਫਿਦਾ : ਆਸ਼ਿਕ, ਕੁਰਬਾਨ ; ਆਲੀ-ਮਕਾਮ : ਉੱਚੇ ਅਸਥਾਨ ਵਾਲਾ</p>
<p>26.</p> <p>ਯਾਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕਾ ਸਬ ਕੇ ਸਬਕ ਦਿਯਾ ਖੰਜਰ ਕੀ ਧਾਰ ਪਰ ਭੀ ਵਰਕ ਦਰ ਵਰਕ ਦਿਯਾ ਕਰਕੇ ਅਮਲ ਸਿਖਾਯਾ ਜੇ ਮਜ਼ਮੂ ਅਦਕ ਦਿਯਾ ਫਿਰ ਜ਼ਾਲਿਮੇ ਸੇ ਛੀਨ ਕੇ ਸਿੰਘੇ ਕੇ ਹਕ ਦਿਯਾ ਰੁਤਬੇ ਸੇ ਮਅਰਫ਼ਤ ਕੇ ਹੈਂ ਹਮ ਆਜ ਗਿਰ ਗਏ ਸੁਹਬਤ ਸੇ ਬੁਤ-ਪ੍ਰਸਤੋਂ ਕੀ ਤਕਦੀਰ ਫਿਰ ਗਏ</p>	<p>ਮਜ਼ਮੂ ਅਦਕ : ਦਕੀਕ ਤੋਂ ਦਕੀਕ, ਐਖੇ ਤੋਂ ਐਖਾ</p> <p>ਮਅਰਫ਼ਤ : ਗਿਆਨ</p> <p>ਸੁਹਬਤ : ਸੰਗਤ</p>
<p>27.</p> <p>ਫਾਰਿਗ਼ ਇਬਾਦਤੋਂ ਸੇ ਗਰਜ ਕਿ ਹੁਏ ਗੁਰੂ ਪੂਛਾ ਯਿਹ ਸਿਹਜਾਦੋਂ ਸੇ ਕਜੋ ਗੁਲ ਹੈ ਚਾਰਸੂ ਫਰਮਾਏ ਹਾਥ ਬਾਂਧ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਹੀ ਨੇਕ- ਖੂ ਸਬ ਵਾਕਿਆ ਬਯਾਂ ਕਿਯਾ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਰੁਬਰੂ ਸੁਨਤੇ ਹੀ ਜਿਸਕੇ ਆਪ ਕੇ ਤੇਵਰ ਬਦਲ ਗਏ ਗੱਦੀ ਸੇ ਉਤਰੇ, ਤੇਗ ਉਠਾਈ, ਸੰਭਲ ਗਏ</p>	<p>ਗੁਲ : ਸ਼ੇਰ</p> <p>ਨੇਕ- ਖੂ : ਚੰਗੇ ਸੁਬਾਅ ਵਾਲੇ, ਸੁਸ਼ੀਲ</p>

<p>28.</p> <p>ਅਸਲਿਹ ਸਜਾਏ , ਕਲਗੀ ਲਗਾਈ , ਤਬਰ ਲਿਯਾ ਤੀਰੋਂ ਸੇ ਖੂਬ ਠੱਸ ਕੇ ਤਰਕਸ਼ ਕੇ ਭਰ ਲਿਯਾ ਘੋੜਾ ਮੰਗਾ , ਰਕਾਬ ਮੇਂ ਜਬ ਪਾਉਂ ਧਰ ਲਿਯਾ ਕਾਬੂ ਅਨਾਂ ਕੇ ਥਾਮ ਕੇ ਇਕ ਦੇਵ ਕਰ ਲਿਯਾ ਸਿੰਘੇਂ ਮੇਂ ਜਬ ਰਵਾਂ ਹੁਆ ਗੁਰ ਕਾ ਸਮੰਦ ਥਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤਹ ਕਾ ਨਾਅਰਹ ਬਲੰਦ ਥਾ</p>	<p>ਅਸਲਿਹ : ਹਥਿਆਰ ; ਤਬਰ : ਕੁਹਾੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਹਥਿਆਰ ਤਰਕਸ਼ : ਤੀਰ ਰਖਣ ਦਾ ਥੋਲਾ, ਭੱਥਾ</p> <p>ਅਨਾਂ : ਵਾਗ ਰਵਾਂ : ਰਵਾਨਾ ; ਸਮੰਦ : ਘੋੜਾ</p>
<p>29.</p> <p>ਹਾਂ ਸਾਕੀਯਾ ਕਿਧਰ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬੇ ਕੁਹਨ ਪਿਲਾ ਕਹਤਾ ਹੈ ਤੁਝ ਸੇ ਜੇ ਗਏ ਸ਼ੀਰੀਂ-ਸੁਖਨ ਪਿਲਾ ਸ਼ੇਰੀਂ ਕੇ ਆਜ ਸ਼ੇਰੀਂ ਪਿਲਾ, ਸਮਪੀਯਨ ਪਿਲਾ ਪਾਉ ਆਧ ਪਾਉ ਹੇਚ ਹੈ ਦੇ ਵਾਰ ਮਨ ਪਿਲਾ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਤਾਕਿ ਰਨ ਮੇਂ ਲੜਾਈ ਦਿਖਾ ਸਕੂੰ ਮੈਂ ਭੀ ਰਕਾਬ ਥਾਮ ਕੇ ਮੈਦਾਂ ਮੇਂ ਜਾ ਸਕੂੰ</p>	<p>ਸਾਕੀਯਾ : ਹੇ ਸਾਕੀ ; ਕੁਹਨ : ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ੀਰੀਂ-ਸੁਖਨ : ਮਿੱਠੇ ਬੋਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰੀਂ : ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ; ਸਮਪੀਯਨ : ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਹੇਚ : ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੁੱਛ</p>
<p>30.</p> <p>ਵੁਹ ਦੇਖੇ ਰਨ ਮੇਂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਾ ਲਾਲ ਹੈ ਵੁਹ ਦੇਖੇ ਰਨ ਮੇਂ ਸਰਵਰੇ ਫੌਜੇ ਅਕਾਲ ਹੈ ਤਲਵਾਰ ਦਸਤਿ ਰਾਸਤ ਮੇਂ ਹੈ, ਚਪ ਮੇਂ ਢਾਲ ਹੈ ਸੂਰਜ ਕੇ ਸਰ ਪ: ਬਦ੍ਰ ਭੀ ਹੈ ਔਰ ਹਿਲਾਲ ਹੈ ਸਮਸ਼ੀਰ ਜਬ ਹਿਲਾਈ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕ ਗਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਸੇ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਉਦੂ ਕੀ ਦਬਕ ਗਈ</p>	<p>ਸਰਵਰੇ : ਸਰਦਾਰ ਦਸਤਿ : ਹੱਥ ; ਰਾਸਤ : ਸੱਜਾ ; ਚਪ : ਖੱਬਾ ਬਦ੍ਰ : ਪੂਰਾ ਚੰਨ ; ਹਿਲਾਲ : ਨਵਾਂ ਚੰਨ ਦਹਿਸ਼ਤ : ਦਬਕਾ, ਭੈ ; ਉਦੂ : ਦੁਸ਼ਮਣ</p>

<p>31.</p> <p>ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਦੇਖ ਕਰ ਪੜ ਗਈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮੇਂ ਖਲਬਲੀ ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੇ ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ ਥਾ, ਰਾਜੇ ਕੇ ਬੇਕਲੀ ਕਰਤੇ ਥੇ ਇਨ ਕੀ ਜਬ ਕਭੀ ਤਲਵਾਰ ਹੈ ਚਲੀ ਸਰ ਲੇ ਕੇ ਫਿਰ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਕੇ ਹੀ ਹੈ ਬਲਾ ਟਲੀ ਜਾਨੇ ਕੀ ਖ਼ੈਰ ਚਾਹਤੇ ਹੋ, ਮਿਲ ਕੇ ਘੋਰ ਲੇ ਕਿਸਮਤ ਚਲੀ ਹੈ ਹਾਥ ਸੇ ਫਿਰ ਇਸ ਕੇ ਫੇਰ ਲੇ</p>	<p>ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ : ਬੇਚੈਨੀ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ; ਬੇਕਲੀ : ਬੇਚੈਨੀ</p>
<p>32.</p> <p>ਸੁਨ ਕਰ ਯਿਹ ਬਾਤ ਟੂਟ ਪੜੇ ਮਿਲ ਕੇ ਅਹਿਲਿ ਕੀਂ ਹਮਲਾ ਕਿਯਾ ਵੁਹ ਸਖਤ ਕਿ ਥੱਰਾ ਗਈ ਜਮੀਂ ਹੋ ਜਾਤਾ ਜੇਰ ਇਸ ਘੜੀ ਰੁਸਤਮ ਭੀ ਬਿਲਯਕੀਂ ਨਰਗ਼ਾ ਮੇਂ ਆ ਕੇ ਸਤਗੁਰੂ ਘਬਰਾਏ ਤਕ ਨਹੀਂ ਇਕ ਢਾਲ ਪ: ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਕੇ ਰੇਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰ ਤਲਵਾਰ ਜਬ ਉਠਾਈ ਤੇ ਭਾਗੇ ਕਤਾਰਵਾਰ</p>	<p>ਕੀਂ : ਕੀਨੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਲੋਗ ਅਰਥਾਤ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਿਲਯਕੀਂ : ਯਕੀਨਨ ਨਰਗ਼ਾ : ਝਾਂਸਾ</p>
<p>33.</p> <p>ਕਹਨੇ ਲਗੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜਿਆਲੇ ਬਲਾ ਕੇ ਹੈਂ ਸਬ ਦਾਓ ਘਾਤ ਯਾਦ ਇਨ੍ਹੇ ਫ਼ਨੇ-ਦਗ਼ਾ ਕੇ ਹੈਂ ਗੱਦੀ ਪ: ਸੁਲੁਹ-ਕੁਲ ਹੈਂ ਤੋਂ ਰਨ ਮੇਂ ਲੜਾਕੇ ਹੈਂ ਬੜੁ ਚੜੁ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੋਂ ਸੇ ਬੰਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਕੇ ਹੈਂ ਹਮ ਤੇ ਸਮਝ ਰਹੇ ਥੇ, ਪਕੜ ਲੋਗੇ ਆਨ ਮੇਂ ਸਾਬਿਤ ਹੁਏ ਯਿਹ ਸ਼ੇਰ ਮਗਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਮੇਂ</p>	

<p>34.</p> <p>ਸਤਗੁਰ ਨੇ ਰਾਜਪੂਤੋਂ ਕੇ ਛੱਕੇ ਛੁੜਾ ਦਿਏ ਮੁਗਲੋਂ ਕੇ ਵਲਵਲੇ ਭੀ ਜੇ ਥੇ ਸਬ ਮਿਟਾ ਦਿਏ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਅਪਨੀ ਤੇਗ ਕੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਦਿਏ ਕੁਸ਼ਤੋਂ ਕੇ ਏਕ ਆਨ ਮੇਂ ਪੁਸ਼ਤੇ ਲਗਾ ਦਿਏ ਰਾਜਾ ਜੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਥੇ ਬਾਰਹ ਪਹਾੜ ਸੇ ਪਛਤਾ ਰਹੇ ਥੇ ਜੀ ਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਲਤਾੜ ਸੇ</p>	<p>ਕੁਸ਼ਤੋਂ : ਮੁਰਦੇ</p>
<p>35.</p> <p>ਦੇਖਾ ਜੁਹੀਂ ਹੁਜ਼ੂਰ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਿਮਟ ਗਏ ਬੜ੍ਹਨੇ ਕੀ ਜਗਹ ਖੌਫ ਸੇ ਨਾਮਰਦ ਹਟ ਗਏ ਘੋੜੇ ਕੇ ਏੜ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਰਨ ਮੇਂ ਡਟ ਗਏ ਫਰਮਾਏ ਬੁਜ਼ਦਿਲੋਂ ਸੇ ਕਿ ਤੁਮ ਕਯੋਂ ਪਲਟ ਗਏ ਅਬ ਆਓ ਰਨ ਮੇ ਜੰਗ ਕੇ ਅਰਮਾਂ ਨਿਕਾਲ ਲੋ ਤੁਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹੋ, ਵਾਰ ਹਮਾਰਾ ਸੰਭਾਲ ਲੋ</p>	
<p>36.</p> <p>ਆਏ ਹੋ ਤੁਮ ਪਹਾੜ ਸੇ ਮੈਦਾਨਿ-ਜੰਗ ਮੇਂ ਬੱਟਾ ਲਗਾ ਕੇ ਜਾਤੇ ਹੋ ਕਯੋਂ ਨਾਮੋਂ-ਨੰਗ ਮੇਂ ਸੁਨਤੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੇ ਨਾਜ਼ ਹੈਂ ਤੀਰੇ ਤੁਫੰਗ ਮੇਂ ਹੁਸ਼ਯਾਰ ਸ਼ਹਸਵਾਰ ਹੋ ਮਾਹਿਰ ਖਦੰਗ ਮੇਂ ਦਸ ਬਾਰਹ ਤੁਮ ਮੇਂ ਰਾਜੇ ਹੈਂ ਦੋ ਇਕ ਨਵਾਬ ਹੈਂ ਫਿਰ ਹਮ ਸੇ ਜੰਗ ਕਰਨੇ ਮੇਂ ਕਯੋਂ ਇਜਤਿਨਾਬ ਹੈਂ</p>	<p>ਨਾਮੋਂ:ਨੰਗ : ਇੱਜਤ, ਨਾਮਣਾ</p> <p>ਖਦੰਗ : ਤੀਰ</p> <p>ਇਜਤਿਨਾਬ : ਪਰਹੇਜ਼, ਬਚਣ ਦਾ ਭਾਵ</p>

<p>37.</p> <p>ਦੇਖੋ ਤੇ ਆਜ ਹਮ ਭੀ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਵੁਹ ਖੁੱਕਰੀ ਕੀ ਕਾਟ ਪਟੇ ਕੀ ਹੁਨਰਵਰੀ ਹਮ ਨੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਹਮਲੇ ਕੇ ਰੋਕਾ ਥਾ ਸਰਸਰੀ ਅਬ ਅਪਨਾ ਵਾਰ ਰੋਕਨਾ ਸਬ ਮਿਲਕੇ ਲਸ਼ਕਰੀ ਹਮ ਕੇ ਬਫ਼ਜ਼ਲਿ-ਈਜ਼ਦੀ ਤਨਹਾ ਨ: ਜਾਨਨਾ ਕਸਰਤ ਪ: ਏਂਠ ਏਂਠ ਕੇ ਸੀਨਾ ਨ: ਤਾਨਨਾ</p>	<p>ਬਫ਼ਜ਼ਲਿ-ਈਜ਼ਦੀ : ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ / ਫ਼ਜ਼ਲ = ਕਿਰਪਾ, ਈਜ਼ਦ = ਪਰਮਾਤਮਾ ; ਤਨਹਾ : ਇਕੱਲਾ</p>
<p>38.</p> <p>ਯਿਹ ਕਹ ਕੇ ਉਨ ਪ: ਟੂਟ ਪੜੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਸ ਸਫ਼ ਕੇ ਕਾਟਤੇ ਕਭੀ ਉਸ ਪਰੇ ਕੇ ਕਾਹ ਜਮਤੀ ਨ: ਥੀ ਹੁਜ਼ੂਰ ਕੀ ਤਲਵਾਰ ਪਰ ਨਿਗਾਹ ਤੇਗੇ-ਗੁਰੂ ਪ: ਹੋਤਾ ਥਾ ਬਿਜਲੀ ਕਾ ਸ਼ਾਇਬਾਹ ਇਕ ਹਮਲੇ ਮੇਂ ਥਾ ਫ਼ੌਜ ਕਾ ਤਖ਼ਤਾ ਉਲਟ ਗਯਾ ਗੁਰ ਕੀ ਹਵਾਏ-ਤੇਗ ਸੇ ਬਾਦਲ ਥਾ ਛਟ ਗਯਾ</p>	<p>ਪਰੇ : ਕਤਾਰ, ਸਫ਼, ਕਾਹ : ਘਾਹ, ਖਾਹ ਦਾ ਡੀਲਾ</p> <p>ਸ਼ਾਇਬਾਹ : ਸ਼ਕ, ਗ਼ਮਾਨ</p>
<p>39.</p> <p>ਜੇ ਬਚ ਗਏ ਵੁਹ ਭਾਗ ਗਏ ਮੂੰਹ ਕੇ ਮੇੜ ਕਰ ਰਸਤਾ ਘਰੋਂ ਕਾ ਲੇ ਲਿਆ ਮੈਂਦਾਂ ਕੇ ਛੇੜ ਕਰ ਸਿੰਘੇਂ ਨੇ ਭੁਸ ਨਿਕਾਲ ਦਿਯਾ ਥਾ ਝੰਝੇੜ ਕਰ ਪਛਤਾਏ ਆਖ਼ਿਰਸ਼ ਕੇ ਬਹੁਤ ਕੋਲ ਤੇੜ ਕਰ ਲਾਸ਼ੋਂ ਸੇ ਔਰ ਸਰੋਂ ਸੇ ਥਾ ਮੈਦਾਨ ਪਟ ਗਯਾ ਆਧੇ ਸੇ ਬੇਸ਼ ਲਸ਼ਕਰੇ-ਅਮਦਾ ਥਾ ਕਟ ਗਯਾ</p>	<p>ਆਖ਼ਿਰਸ਼ : ਆਖ਼ਿਰ, ਅੰਤ</p> <p>ਬੇਸ਼ : ਜਿਆਦਾ, ਵਧੀਕ ; ਅਮਦਾ : ਦੁਸ਼ਮਣ</p>

<p>40.</p> <p>ਸਰਹਿੰਦ ਕੇ ਨਵਾਬ ਕਾ ਫਕ ਰੰਗ ਹੋ ਗਯਾ ਲਸਕਰ ਕਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ ਵੁਹ ਦੰਗ ਹੋ ਗਯਾ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਤੇਗੋ ਤੇਜ ਸੇ ਜਬ ਤੰਗ ਹੋ ਗਯਾ ਜ਼ਾਲਿਮ ਕਾ ਦਿਲ ਜੁ ਸਖਤ ਥਾ ਅਬ ਸੰਗ ਹੋ ਗਯਾ ਠਹਰਾਈ ਦਿਲ ਮੇਂ ਸਿੰਘੇ ਸੇ ਮੈਂ ਇੰਤਿਕਾਮ ਲੁੰ ਧੇਕੇ ਫਰੇਬ ਸੇ ਮੈਂ ਸਹਰ ਲੁੰ ਯਾ ਸ਼ਾਮ ਲੁੰ</p>	<p>ਸੰਗ : ਪੱਥਰ ਇੰਤਿਕਾਮ : ਬਦਲਾ</p>
<p>41.</p> <p>ਤਾਰੀਖ ਮੇਂ ਲਿਖਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰ-ਜੋਸ਼ਿ-ਕਾਰਜ਼ਾਰ ਸਤਗੁਰ ਬੜਾਤੇ ਹੀ ਗਏ ਆਗੇ ਕੇ ਰਾਹਵਾਰ ਹਮਰਾਹ ਰਹ ਗਏ ਥੇ ਗ਼ਰਜ਼ ਚੰਦ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ ਫਰਜ਼ਦੋਂ ਮੇਂ ਥੇ ਸਾਬ ਅਜੀਤ ਐਰ ਥੇ ਜੁਝਾਰ ਜ਼ੇਰਾਵਰ ਐਰ ਫਤਹ ਜੇ ਦਾਦੀ ਕੇ ਸਾਬ ਥੇ ਦਾਯੋਂ ਕੀ ਜਗਹ ਚਲ ਦਿਏ ਵੁਹ ਬਾਯੋਂ ਹਾਥ ਥੇ</p>	<p>ਦਰ-ਜੋਸ਼ਿ-ਕਾਰਜ਼ਾਰ : ਲੜਾਈ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ / ਦਰ = ਵਿਚ , ਕਾਰਜ਼ਾਰ = ਲੜਾਈ ਰਾਹਵਾਰ : ਘੋੜਾ ਹਮਰਾਹ : ਨਾਲ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰ : ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ</p>
<p>42.</p> <p>ਹਰਚੰਦ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਨ: ਪਾਯਾ ਨਿਸ਼ਾਂ ਕਹੀਂ ਛੇੜਾ ਥਾ ਜਿਸ ਜਗਹ ਪ: ਨਹੀਂ ਥੇ ਵਹਾਂ ਕਹੀਂ ਪਾ ਜਾਏਂ ਫਿਕ੍ਰ ਥਾ ਨ: ਉਨ੍ਹੇਂ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਕਹੀਂ ਮਾਤਾ ਕੇ ਸਾਬ ਚਲ ਦਿਏ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਗਾਂ ਕਹੀਂ ਲਖਤਿ-ਜਿਗਰ ਹੁਜ਼ੂਰ ਕੇ ਜਿਸ ਦਮ ਬਿਛੜ ਗਏ ਪਾਓਂ ਵਹੀਂ ਵਫੂਰਿ-ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ ਗੜ ਗਏ</p>	<p>ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ : ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਗਾਂ: ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਾ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਲਖਤਿ-ਜਿਗਰ : ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਵਫੂਰਿ : ਜ਼ਿਆਦਤੀ, ਬਹੁਤਾਤ</p>

<p>43.</p> <p>ਫ਼ੈਰਨ ਮਰਾਕਬੇ ਮੇਂ ਗਏ ਪੀਰਿ-ਖੁਸ਼-ਖ਼ਸਾਲ ਚੈਦਰ ਤਬਕ ਕਾ ਕਰ ਲਿਯਾ ਮਅਲੂਮ ਪਲ ਮੇਂ ਹਾਲ ਫ਼ਰਮਾਏ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰੋਂ ਸੇ ਕਯੋਂ ਹੋਤੇ ਹੋ ਨਿਢਾਲ ਮਾਤਾ ਕੇ ਸਾਥ ਚਲ ਦਿਏ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਨੇ ਲਾਲ ਬੁਨਿਯਾਦ ਮੇਂ ਧਰਮ ਕੀ ਚੁਨੋਗੇ ਉਦੂ ਉਨੋਂ ਕਰਤਾਰ ਚਾਹਤਾ ਹੈ ਕਰੇ ਸੁਰਖਰੂ ਉਨੋਂ</p>	<p>ਮਰਾਕਬੇ : ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣਾ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ; ਪੀਰਿ-ਖੁਸ਼-ਖ਼ਸਾਲ : ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ / ਪੀਰ=ਮੁਰਸ਼ਿਦ, ਖੁਸ਼=ਚੰਗਾ, ਖ਼ਸਾਲ=ਖ਼ਸਲਤ ; ਤਬਕ : ਪਰਤ, ਪਰਦਾ, ਚੌਦ੍ਰਾਂ ਤਬਕ ਅਰਥਾਤ ਸੱਤ ਅਕਾਸ਼ ਸੱਤ ਪਤਾਲ ਜਾਂ-ਨਿਸਾਰੋਂ : ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ</p> <p>ਉਦੂ : ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੁਰਖਰੂ : ਜੇਤੂ</p>
<p>44.</p> <p>ਹਮ ਨੇ ਭੀ ਇਸ ਮਕਾਮ ਪ: ਜਾਨਾ ਹੈ ਜਲਦ ਤਰ ਜਿਸ ਜਗਹ ਤੁਮ ਕੇ ਅਪਨੇ ਕਟਾਨੇ ਪੜੋਗੇ ਸਰ ਹੋਗੇ ਸ਼ਹੀਦ ਲੜ ਕੇ ਯਿਹ ਬਾਕੀ ਕੇ ਦੇ ਪਿਸਰ ਰਹ ਜਾਊਂਗਾ ਅਕੇਲਾ ਮੈਂ ਕਲ ਤਕ ਲੁਟਾ ਕੇ ਘਰ ਪਹਲੇ ਪਿਤਾ ਕਟਾਯਾ ਅਬ ਬੇਟੇ ਕਟਾਊਂਗਾ ਨਾਨਕ ਕਾ ਬਾਗ਼ ਖ਼ੁਨਿ-ਜਿਗਰ ਸੇ ਖਿਲਾਊਂਗਾ</p>	<p>ਪਿਸਰ : ਪੁੱਤਰ</p>
<p>45.</p> <p>ਯਿਹ ਕਹ ਕੇ ਫਿਰ ਹੁਜੂਰ ਤੇ ਚਮਕੋਰ ਚਲ ਦਿਏ ਹਾਲਤ ਪ: ਅਪਨੀ ਕੁਛ ਨ: ਕਿਯਾ ਗ਼ੌਰ ਚਲ ਦਿਏ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਧਿਯਾਨ ਮੇਂ ਫਿਲਫ਼ੈਰ ਚਲ ਦਿਏ ਰਾਜ਼ੀ ਹੁਏ ਰਜ਼ਾ ਪ: ਬਹਰ-ਤੌਰ ਚਲ ਦਿਏ ਜੇ ਕੁਛ ਵਹਾਂ ਪ: ਗੁਜ਼ਰੀ ਯਿਹ ਲਿਖਨਾ ਮੁਹਾਲ ਹੈ ਯਿਹ ਮਰਸੀਯ: ਸੁਨਾਨਾ ਤੁਮੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੈ</p>	<p>ਫਿਲਫ਼ੈਰ : ਫ਼ੈਰਨ, ਤਤਕਾਲ ਬਹਰ-ਤੌਰ : ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੁਹਾਲ : ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਰਸੀਯ: : ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੋਗ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ</p>

<p>46.</p> <p>ਹੈ ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਬਰਸ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਉਂਗਾ ਅਰਸਦ ਸੇ ਬੜ੍ਹ ਕੇ ਮਰਸੀਯ: ਸਬ ਕੇ ਸੁਨਾਉਂਗਾ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਗਮ ਮੇਂ ਰੇਉਂਗਾ ਤੁਮ ਕੇ ਰੁਲਾਉਂਗਾ ਦਰਬਾਰਿ ਨਾਨਕੀ ਸੇ ਸਿਲ: ਇਸ ਕਾ ਪਾਉਂਗਾ ਜੇਰ-ਆਵਰ ਐਰ ਫਤਹ ਕਾ ਇਸ ਦਮ ਬਯਾਂ ਸੁਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਬਿਛੜ ਕੇ ਹਾਏ ਕਹਾਂ ਸੇ ਕਹਾਂ ਸੁਨੇ</p>	<p>ਅਰਸਦ: ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਉੱਝ ਅਰਸਦ=ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਆਦਮੀ</p> <p>ਸਿਲ: : ਬਦਲਾ</p>
<p>47.</p> <p>ਬਹਰਿ-ਦਵਾਤ ਖੂਨੇ-ਸਹੀਦਾਂ ਬਹਮ ਕਰੂੰ ਸੀਨੇ ਕੇ ਅਪਨੇ ਚਾਕ ਮਿਸਾਲੇ-ਕਲਮ ਕਰੂੰ ਬਿਛੜੇ ਹੁਓਂ ਕੀ ਅਬ ਮੈਂ ਮੁਸੀਬਤ ਰਕਮ ਕਰੂੰ ਰੇ ਦੇ ਅਗਰ ਬਯਾਂ ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਕੀ ਕਸਮ ਕਰੂੰ ਰਸਤੇ ਸੇ ਜਬ ਭਟਕ ਗਏ ਨਨ੍ਹੇ ਸਵਾਰ ਥੇ ਤਕਤੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਬਾਰ ਬਾਰ ਥੇ</p>	<p>ਬਹਰਿ:ਦਵਾਤ : ਦਵਾਤ ਲਈ / ਬਹਰ=ਲਈ ; ਬਹਮ : ਕੱਠਾ ਕਰਨਾ, ਜੁਟਾਉਣਾ ਚਾਕ : ਫਾੜਨਾ ; ਮਿਸਾਲੇ : ਵਾਂਙ ਰਕਮ : ਲਿਖਣਾ</p>
<p>48.</p> <p>ਦਾਦੀ ਸੇ ਬੇਲੇ ਅਪਨੇ ਸਿਪਾਹੀ ਕਿਧਰ ਗਏ ਦਰਿਯਾ ਪ: ਹਮ ਕੇ ਛੇੜ ਕੇ ਰਾਹੀ ਕਿਧਰ ਗਏ ਤੜਪਾ ਕੇ ਹਾਏ ਸੂਰਤਿ-ਮਾਹੀ ਕਿਧਰ ਗਏ ਅੱਬਾ ਭਗਾ ਕੇ ਲਸਕਰਿ-ਸਾਹੀ ਕਿਧਰ ਗਏ ਭਾਈ ਭੀ ਹਮ ਕੇ ਭੂਲ ਗਏ ਸੌਕਿ ਜੰਗ ਮੇਂ ਅਪਨਾ ਖਯਾਲ ਤਕ ਨਹੀਂ ਜੌਕਿ ਤੁਫੰਗ ਮੇਂ</p>	<p>ਸੂਰਤਿ-ਮਾਹੀ : ਮੱਛੀ ਵਾਂਙ (ਸੂਰਤ = ਵਾਂਙ, ਮਾਹੀ = ਮੱਛੀ)</p>

<p>49.</p> <p>ਜਬ ਰਨ ਅਜੀਤ ਜੀਤ ਕੇ ਤਸਰੀਫ਼ ਲਾਏਂਗੇ ਅੱਬਾ ਕੇ ਸਾਥ ਜਿਸ ਘੜੀ ਜੋਝਾਰ ਆਏਂਗੇ ਕਰਕੇ ਗਿਲਾ ਹਰ ਏਕ ਸੇ ਹਮ ਰੂਠ ਜਾਏਂਗੇ ਮਾਤਾ ਕਭੀ, ਪਿਤਾ ਕਭੀ ਭਾਈ ਮਨਾਏਂਗੇ ਹਮ ਗਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਕਹੇਂਗੇ ਵੁਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਾਨ ਜਾਓ ਲੇਕਿਨ ਹਮ ਨਹੀਂ ਮਾਨੇਂਗੇ ਜੀਨਹਾਰ</p>	<p>ਜੀਨਹਾਰ : ਬਿਲਕੁਲ</p>
<p>50.</p> <p>ਇਕਰਾਰ ਲੋਂਗੇ ਸਬ ਸੇ ਭੁਲਾਨਾ ਨ: ਫਿਰ ਕਭੀ ਬਾਰਿ-ਦਿਗਰ ਬਿਛੜ ਕੇ ਸਤਾਨਾ ਨ: ਫਿਰ ਕਭੀ ਹਮ ਕੇ ਅਕੇਲੇ ਛੇੜ ਕੇ ਜਾਨਾ ਨ: ਫਿਰ ਕਭੀ ਕਹ ਦੇਤੇ ਹੈਂ ਯੋਂ ਹਮ ਕੇ ਰੁਲਾਨਾ ਨ: ਫਿਰ ਕਭੀ ਬੱਚੇਂ ਕੀ ਗੁਫਤਗੂ ਜੇ ਸੁਨੀ ਦਾਦੀ ਜਾਨ ਨੇ ਬੇਇਖਤਿਯਾਰ ਰੇ ਦਿਯਾ ਇਸ ਵਾਲਾ-ਸ਼ਾਨ ਨੇ</p>	<p>ਬਾਰਿ-ਦਿਗਰ : ਦੂਜੀ ਵਾਰ, (ਬਾਰ : ਵਾਰ, ਦਿਗਰ : ਹੋਰ)</p> <p>ਗੁਫਤਗੂ : ਗਲ ਬਾਤ</p> <p>ਬੇਇਖਤਿਯਾਰ : ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ, ਆਪਣੇ ਆਪ ; ਵਾਲਾ-ਸ਼ਾਨ : ਉੱਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲਾ</p>
<p>51.</p> <p>ਕਹਤੀ ਥੀਂ ਜੀ ਮੇਂ ਲੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹੋਂ ਕਿਸ ਤਰਫ਼ ਕੇ ਜਾਊਂ ਬੇਟੇ ਕੇ ਔਰ ਬਹੁਓਂ ਕੇ ਯਾਰਬ ਮੈਂ ਕੈਸੇ ਪਾਊਂ ਲਖਤਿ-ਜਿਗਰ ਕੇ ਲਾਲ ਯਿਹ ਦੇਨੇ ਕਹਾਂ ਛੁਪਾਊਂ ਤੁਰਕੋਂ ਸੇ, ਰਾਜਪੂਤੋਂ ਸੇ ਕਿਉਂ ਕਰ ਇਨ੍ਹੋਂ ਬਚਾਊਂ ਬਿਪਤਾ ਜੀਅਫੀਓਂ ਮੇਂ ਯਿਹ ਕਯਾ ਮੁਝ ਪ: ਪੜ ਗਈ ਥੀ ਕੈਨ ਸੀ ਘੜੀ ਮੇਂ ਪਿਸਰ ਸੇ ਬਿਛੜ ਗਈ</p>	<p>ਯਾਰਬ : ਹੇ ਰਬ</p> <p>ਲਖਤਿ-ਜਿਗਰ : ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ</p> <p>ਜੀਅਫੀਓਂ : ਬੁਢੇਪੇ</p> <p>ਪਿਸਰ : ਪੁੱਤਰ</p>

<p>52.</p> <p>ਬੱਚੋਂ ਕਾ ਸਾਥ ਰਾਹ ਕਠਨ ਸਰ ਪ: ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਸੁਨਸਾਨ ਦਸਤ ਚਾਰਸੂ ਹੂ ਕਾ ਮਕਾਮ ਹੈ ਹੇਤਾ ਕਹਾਂ ਪ: ਦੇਖੀਏ ਸ਼ਬ ਕੇ ਕਯਾਮ ਹੈ ਖਾਦਿਮ ਹੈ ਔਰ ਕੋਈ ਨ: ਹਮਰਹ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਗੰਗੂ ਰਸੋਈਯਾ ਹੈ ਫਕਤ ਸਾਥ ਰਹ ਗਯਾ ਲੇ ਦੇ ਕੇ ਰਹਬਰੀ ਕੇ ਯਿਹ ਹੈਯਾਤ ਰਹ ਗਯਾ</p>	<p>ਦਸਤ : ਜੰਗਲ ; ਚਾਰਸੂ : ਚਵਾਂ ਪਾਸੇ ; ਹੂ : ਡਰ , ਭੈ ; ਮਕਾਮ : ਟਿਕਾਣਾ ਸ਼ਬ : ਰਾਤ ; ਕਯਾਮ : ਠਹਿਰਾਉ , ਬਿਸਰਾਮ ਖਾਦਿਮ : ਸੇਵਕ ਰਹਬਰੀ : ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾ ਭਾਵ ; ਹੈਯਾਤ : ਅਫਸੋਸ</p>
<p>53.</p> <p>ਆਤੇ ਥੇ ਸ਼ੇਰ ਸਾਮਨੇ ਗਰਦਨ ਕੇ ਡਾਲ ਕੇ ਤਕਤੇ ਹਿਰਨ ਭੀ ਆਜ ਹੈ ਆਖੇ ਨਿਕਾਲ ਕੇ ਨੈਰੰਗ ਹੈਂ ਤਮਾਮ ਜਮਾਨੇ ਕੀ ਚਾਲ ਕੇ ਤੇਵਰ ਹੈਂ ਬਨ ਮੇਂ ਬਦਲੇ ਹੁਏ ਹਰ ਸ਼ਗਾਲ ਕੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਅਨਕਰੀਬ ਕੋਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੈ ਖਤਰੇ ਮੇਂ ਦਿਖ ਰਹੀ ਮੁਝੇ ਬੱਚੋਂ ਕੀ ਜਾਨ ਹੈ</p>	<p>ਨੈਰੰਗ : ਮਕਰ, ਛਲ, ਜਾਦੂਗਰੀ, ਅਜੂਬਾ ਤੇਵਰ : ਮੱਥੇ ਦਾ ਵੱਟ ; ਸ਼ਗਾਲ : ਗਿੱਦੜ ਦਰਪੇਸ਼ : ਸਾਮ੍ਹਣੇ ; ਅਨਕਰੀਬ : ਨੇੜੇ ਹੀ, ਕਰੀਬ ਹੀ</p>
<p>54.</p> <p>ਪੂਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਗਾ ਇਰਾਦਹ ਹੁਜੂਰ ਕਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰੁਖ ਕਾ, ਵਾਹੇਗੁਰੂ ਕਾ, ਗੁਫੂਰ ਕਾ ਹੈ ਸਖ਼ਤ ਇਮਤਿਹਾਂ ਯਿਹ ਕਿਸੀ ਬੇਰੁਸੂਰ ਕਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੈ ਦਿਲਿ ਨਾਸਬੂਰ ਕਾ ਪਜ਼ਾਰੇ ਪਤੀ ਕੇ ਪਹਲੇ ਹੀ ਮੈਂ ਹੂੰ ਕਟਾ ਚੁਕੀ ਕੁਦਰਤ ਤਿਰੀ ਹੈ ਸਬ ਮਿਰਾ ਆਜਮਾ ਚੁਕੀ</p>	<p>ਗੁਫੂਰ : ਬਖਸ਼ਣ ਹਾਰਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ : ਰਾਖਾ ; ਨਾਸਬੂਰ : ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬਰ ਜਾਂ ਚੈਨ ਨਾ ਆਵੇ</p>

<p>55.</p> <p>ਲੇਕਿਨ ਯਿਹ ਦੇ ਸਮਰ ਹੈਂ ਮਿਰੇ ਨੈ-ਨਿਹਾਲ ਕੇ ਬੇਟੇ ਹੈਂ ਦੇਨੋ ਸਰਵਰਿ - ਫ਼ੋਜਿ -ਅਕਾਲ ਕੇ ਰਖ ਕਰ ਉਨ੍ਹੋਂ ਕਲੇਜੇ ਮੇਂ ਆਖੋ ਮੇਂ ਡਾਲ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕੀ ਲੇ ਕੇ ਜਾਊਂ ਅਮਾਨਤ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕਾ ਮਾਲ ਹੈ ਯਿਹ ਬਹੂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਹੈ ਹੈ ਮੇਰੀ ਲਾਖ ਫਿਰ ਭੀ ਯਿਹ ਦੌਲਤ ਪਰਾਈ ਹੈ</p>	<p>ਸਮਰ : ਫਲ ; ਨੈ-ਨਿਹਾਲ : ਨਵਾਂ ਉਗਿਆ ਬੂਟਾ ਅਰਥਾਤ ਪੁੱਤਰ ਸਰਵਰਿ : ਸਰਦਾਰ</p>
<p>56.</p> <p>ਮਨਜ਼ੂਰ ਇਸ ਘੜੀ ਜੋ ਤੁਝੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੈ ਹਾਜ਼ਿਰ ਬਜਾਇ ਪੇਤੋਂ ਕੇ ਦਾਦੀ ਕੀ ਜਾਨ ਹੈ ਹੂੰ ਸੁਰਖਰੂ ਬਹੂ ਸੇ ਯਹੀ ਦਿਲ ਮੇਂ ਧਿਆਨ ਹੈ ਬੀਕਾ ਨ: ਇਨ ਕਾ ਬਾਲ ਹੋ ਡਰ ਯਿਹ ਹਰ ਆਨ ਹੈ ਵਰਨ: ਜਵਾਬ ਦੁੰਗੀ ਮੈਂ ਕਯਾ ਇਨ ਕੇ ਬਾਪ ਕੇ ਸਦਕੇ ਕਰੂੰ ਮੈਂ ਇਨ ਕੇ ਸਰੋਂ ਪਰ ਸੇ ਆਪ ਕੇ</p>	<p>ਮਨਜ਼ੂਰ : ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗਤ ਅਰਥਾਤ ਮੰਤਵ, ਮਨੋਰਥ ਆਨ : ਸਮਾਂ, ਵੇਲਾ ਸਦਕੇ : ਕੁਰਬਾਨ</p>
<p>57.</p> <p>ਗੰਗੂ ਰਸੋਈਏ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਾ ਯਿਹ ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ ਮਾਤਾ ਸੇ ਸਤਗੁਰੂ ਕੀ ਕਿਯਾ ਇਸ ਨੇ ਯਿਹ ਖਿਤਾਬ ਗਾਓਂ ਮਿਰਾ ਕਰੀਬ ਹੈ ਚਲੀਏ ਵਹਾਂ ਜਨਾਬ ਬਾਗੋਂ ਉਠਾ ਕੇ ਆਈਏ ਪੀਛੇ ਮਿਰੇ ਸ਼ਿਤਾਬ ਖੇੜੀ ਮੇਂ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ ਯਿਹ ਅਲ-ਕਿੱਸਾ ਸ਼ਾਮ ਕੇ ਕੇਠਾ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਨੇ ਦਿਯਾ ਇਕ ਕਯਾਮ ਕੇ</p>	<p>ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ : ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖਿਤਾਬ : ਸੰਬੋਧਨ ਸ਼ਿਤਾਬ : ਛੇਤੀ ਅਲ-ਕਿੱਸਾ : ਕਿੱਸਾ ਮੁਖਤਸਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਯਾਮ : ਰਹਿਣ</p>

<p>58.</p> <p>ਦਿਨ ਭਰ ਕੀ ਦੌੜ ਧੂਪ ਸੇ ਸਬ ਕੇ ਤਕਾਨ ਥਾ ਮਹਫੂਜ਼ ਹਰ ਤਰਹ ਸੇ ਬਜ਼ਾਹਿਰ ਮਕਾਨ ਥਾ ਬਰਸੋਂ ਜਿਸੇ ਖਿਲਾਯਾ ਥਾ ਵੁਹ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਥਾ ਖਤਰੇ ਕਾ ਇਸ ਵਜਹ ਨਹੀਂ ਵਹਮੇ ਗੁਮਾਨ ਥਾ ਨੈਕਰ ਕਾ ਘਰ ਸਮਝ ਕੇ ਵੁਹ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਗਏ ਲਗ ਕਰ ਗਲੇ ਸੇ ਦਾਦੀ ਕੇ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੇ ਸੇ ਗਏ</p>	<p>ਤਕਾਨ : ਥਕੇੜਾ, ਥਕਾਵਟ ਮਹਫੂਜ਼ : ਸੁਰੱਖਿਅਤ ; ਬਜ਼ਾਹਿਰ : ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨ : ਜਿਸ ਦੇ ਘਰ ਮਹਿਮਾਨ ਆਵੇ</p>
<p>59.</p> <p>ਮਾਤਾ ਕੇ ਸਾਥ ਡੱਬਾ ਥਾ ਇਕ ਜੇਵਰਾਤ ਕਾ ਲਲਚਾ ਜਿਸੇ ਥਾ ਦੇਖ ਕੇ ਜੀ ਬਦ-ਸਿਫ਼ਾਤ ਕਾ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਜਬ ਕਿ ਵਕਤ ਹੁਆ ਆਪੀ ਰਾਤ ਕਾ ਜੀ ਮੇਂ ਕਿਯਾ ਨ: ਖੋਫ਼ ਕੁਛ ਆਕਾ ਕੀ ਮਾਤ ਕਾ ਮੁਹਰੋਂ ਕਾ ਬਦਰਾ ਔਰ ਵੁਹ ਡੱਬਾ ਉੜਾ ਗਯਾ ਧੋਖੇ ਸੇ ਬਰਹਮਨ ਵੁਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਚੁਰਾ ਗਯਾ</p>	<p>ਬਦ-ਸਿਫ਼ਾਤ : ਔਗਣਾਂ ਭਰਿਆ ਆਕਾ: ਮਾਲਕ ; ਮਾਤ : ਮਾਤਾ ਬਦਰਾ : ਰੁਪਏ ਰਖਣ ਦਾ ਥੈਲਾ</p>
<p>60.</p> <p>ਬਦਜ਼ਾਤ ਬਦ-ਸਿਫ਼ਾਤ ਵੁਹ ਗੰਗੂ ਨਮਕ-ਹਰਾਮ ਟੁਕੜੋਂ ਪ: ਸਤਗੁਰੂ ਕੇ ਜੇ ਪਲਤਾ ਰਹਾ ਮੁਦਾਮ ਘਰ ਲੇ ਕੇ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੋਂ ਕੇ ਆਯਾ ਜੇ ਬਦਲਗਾਮ ਥਾ ਜ਼ਰ ਕੇ ਲੂਟਨੇ ਕੇ ਕਿਯਾ ਸਬ ਯਿਹ ਇੰਤਿਜ਼ਾਮ ਦੁਨਿਯਾ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਗਯਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਭੀ ਜੇ ਨ: ਕਰਤਾ ਵੁਹ ਯਿਹ ਕਾਮ ਕਰ ਗਯਾ</p>	<p>ਮੁਦਾਮ : ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਦਲਗਾਮ : ਆਪ ਹੁਦਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ</p>

<p>61.</p> <p>ਅਲਕਿੱਸਾ ਜਬ ਸਵੇਰ ਕੇ ਜਾਗੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਾਂ ਰੱਖੇ ਹੁਏ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਾ ਪਾਯਾ ਨ : ਕੁਛ ਨਿਸ਼ਾਂ ਗੰਗੂ ਸੇ ਬੋਲੀਂ ਲੇਤਾ ਹੈ ਕਯੋਂ ਸਬਰਿ ਬੇਕਸਾਂ ਜ਼ਰ ਲੇ ਗਯਾ ਉਠਾ ਕੇ ਤੂ ਐ ਜ਼ਿਸਤ-ਰੂ ਕਹਾਂ ਬਿਹਤਰ ਥਾ ਮਾਂਗ ਲੇਤਾ ਤੂ ਹਮ ਸੇ ਤਮਾਮ ਮਾਲ ਲੇਕਿਨ ਹੁਆ ਚੁਰਾਨੇ ਸੇ ਤੁਝ ਪਰ ਹਰਾਮ ਮਾਲ</p>	<p>ਬੇਕਸਾਂ : ਨਿਆਸਰਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਸਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜ਼ਿਸਤ-ਰੂ : ਬੁਰੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ</p>
<p>62.</p> <p>ਜਿਸ ਘਰ ਕਾ ਤੂ ਗੁਲਾਮ ਥਾ ਉਸ ਸੇ ਦਗ਼ਾ ਕਿਯਾ ਲਾ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਕਾਮ ਯਿਹ ਕਯਾ ਬੇਵਫ਼ਾ ਕਿਯਾ ਜ਼ਰ ਕੇ ਲਿਏ ਸਵਾਲ ਨ: ਕਯੋਂ ਬਰਮਲਾ ਕਿਯਾ ਹਮ ਸੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇਂ ਜੇ ਭੀ ਹੈ ਮਾਂਗਾ ਅਤਾ ਕਿਯਾ ਮਾਤਾ ਹੂੰ ਕਲਗੀਧਰ ਕੀ ਤੁਝੇ ਕਯਾ ਖ਼ਬਰ ਨ: ਥੀ ਤੇਰੀ ਤਰਹ ਤੇ ਮੁਝਕੇ ਜ਼ਰਾ ਹਿਰਸਿ-ਜ਼ਰ ਨ: ਥੀ</p>	<p>ਬਰਮਲਾ : ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਅਤਾ : ਬਖ਼ਸ਼ਣਾ ਹਿਰਸਿ-ਜ਼ਰ : ਧਨ ਦਾ ਲਾਲਚ (ਹਿਰਸ= ਲਾਲਚ)</p>
<p>63.</p> <p>ਵਾਹੇਗੁਰੂ ਕੇ ਨਾਮ ਪ: ਕੁਲ ਮਾਲੇ-ਜ਼ਰ ਭੀ ਦੂੰ ਖ਼ਿਲਕਤ ਕੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਕੇ ਲੁਟਾ ਅਪਨਾ ਘਰ ਭੀ ਦੂੰ ਗਰਦਨ ਪਤੀ ਕੀ ਦੇ ਹੀ ਚੁਕੀ ਅਪਨਾ ਸਰ ਭੀ ਦੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀਏ-ਅਕਾਲ ਕੇ ਲਖ਼ਤੇ-ਜਿਗਰ ਭੀ ਦੂੰ ਇਕਰਾਰ ਕਰ ਲੇ ਅਪਨੀ ਖ਼ਤਾ ਤੂ ਅਗਰ ਅਭੀ ਹਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੋਂਗੇ ਸ਼ੈਕ ਸੇ ਸਬ ਮਾਲੇ ਜ਼ਰ ਅਭੀ</p>	<p>ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀਏ-ਅਕਾਲ : ਖ਼ੁਸ਼ ਜਾ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵ</p>

<p>64.</p> <p>ਉਪਦੇਸ਼ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਕਾ ਸੁਨਕਰ ਵੁਹ ਬੇ-ਹਯਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦ: ਹੋਨੇ ਕੀ ਜਗਹ ਚਿੱਲਾਨੇ ਲਗ ਗਿਆ ਬਕਤਾ ਥਾ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਦੇਖੇ ਗਜ਼ਬ ਹੈ ਕਿਆ ਤੁਮ ਕੇ ਪਨਾਹ ਦੇਨੇ ਕੀ ਕਿਆ ਥੀ ਯਹੀ ਜਜ਼ਾ ਫਿਰਤੇ ਹੇ ਜਾਂ ਛੁਪਾਏ ਹੁਏ ਖੁਦ ਨਵਾਬ ਸੇ ਕਹਤੇ ਹੇ ਮੁੜ ਕੇ ਚੋਰ ਯਿਹ ਫਿਰ ਕਿਸ ਹਿਸਾਬ ਸੇ</p>	<p>ਜਜ਼ਾ : ਬਦਲਾ</p>
<p>65.</p> <p>ਚੁਪ ਚਾਪ ਘਰ ਸੇ ਚਲ ਦਿਯਾ ਫਿਰ ਵੁਹ ਨਮਕ-ਹਰਾਮ ਪਹੁੰਚਾ ਵੁਹ ਇਸ ਜਗਹ ਪ: ਮੇਰਿੰਡਾ ਥਾ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਮੁਖਬਿਰ ਵਹਾਂ ਨਵਾਬ ਕੇ ਰਖਤੇ ਥੇ ਕੁਛ ਕਯਾਮ ਖੁਫਿਯ: ਕੁਛ ਉਨ ਸੇ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਬਦਸਯਰ ਕਲਾਮ ਮਤਲਬ ਥਾ ਜਿਸ ਕਾ,ਘਰ ਮਿਰੇ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਲਾਲ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਪਕੜਨੇ ਕੇ ਸਭੀ ਖਾਹਾਂ ਕਮਾਲ ਹੈਂ</p>	<p>ਮੁਖਬਿਰ ਖਬਰ ਪੁਚਾਣ ਵਾਲਾ, ਜਸੂਸ ਬਦਸਯਰ : ਬੁਰੀ ਸੀਰਤ ਜਾਂ ਨੀਯਤ ਵਾਲਾ ; ਕਲਾਮ : ਗੱਲ ਕਮਾਲ : ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ</p>
<p>66.</p> <p>ਰਾਜੋਂ ਸੇ ਔਰ ਨਵਾਬ ਸੇ ਦਿਲਵਾਓ ਗਰ ਇਨਆਮ ਆਕਾ ਕੀ ਮਾਂ ਕੇ, ਬੇਟੇ ਕੇ ਪਕੜਾਊਂ ਲਾਕਲਾਮ ਪਾ ਕੇ ਸਿਲਾ: ਬਜੀਦ ਸੇ ਤੁਮ ਭੀ ਹੇ ਸ਼ਾਦ-ਕਾਮ ਮੁੜ ਕੇ ਭੀ ਖਿਲਅਤੋਂ ਸੇ ਕਰੇ ਫ਼ਾਇਜ਼ੁਲਮਰਾਮ ਅਲਕਿੱਸਾ ਲੇ ਕੇ ਸਾਥ ਵੁਹ ਜਾਸੂਸ ਆ ਗਯਾ ਪਕੜਾਨੇ ਸ਼ਾਹਜਾਦੋਂ ਕੇ ਮਨਹੂਸ ਆ ਗਯਾ</p>	<p>ਲਾਕਲਾਮ : ਬੇਸ਼ਕ ਸਿਲਾ: : ਬਦਲਾ ; ਬਜੀਦ : ਬਾਜੀਦ ਖ਼ਾਨ ; ਸ਼ਾਦ-ਕਾਮ : ਮੁਰਾਦ ਪਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਖਿਲਅਤੋਂ : ਸਿਰੋਪਾ ; ਫ਼ਾਇਜ਼ੁਲਮਰਾਮ : ਮੁਰਾਦ ਪਾ ਕੇ ਫ਼ੈਜ਼ਾਯਾਬ ਹੋਣਾ</p>

<p>67.</p> <p>ਬੱਚੇ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਨੇ ਆਕੇ ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਏ ਕਾਬੂ ਬਜਬੂ ਬੇਕਸੇ-ਬੇਯਾਰ ਕਰ ਲਿਏ ਕਬਜ਼ੇ ਮੇਂ ਅਪਨੇ ਦੇ ਦੁਰੇ-ਸ਼ਹਵਾਰ ਕਰ ਲਿਏ ਸਰਹਿੰਦ ਸਾਥ ਚਲਨੇ ਕੇ ਤੈਯਾਰ ਕਰ ਲਿਏ</p> <p>ਪੀਨਸ ਥੀ, ਪਾਲਕੀ ਥੀ ਨ: ਹੋਦ: ਅਮਾਰੀ ਥੀ ਬਦਬਖ਼ਤ ਲਾਏ ਬੈਲ ਕੀ ਗਾੜੀ ਸਵਾਰੀ ਥੀ</p>	<p>ਬਜਬੂ : ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ; ਬੇਕਸੇ : ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ; ਬੇਯਾਰ : ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਹਾਇਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਦੁਰੇ-ਸ਼ਹਵਾਰ : ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਮੋਤੀ</p> <p>ਪੀਨਸ : ਪਾਲਕੀ ; ਹੋਦ: ਉੱਠ ਦੀ ਪਿੱਠ ਦਾ ਕੁੱਬ ਅਰਥਾਤ ਕਚਾਵਾ ; ਅਮਾਰੀ : ਉੱਠ ਦਾ ਕਚਾਵਾ, ਹਾਥੀ ਦੇ ਹੋਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ</p>
<p>68.</p> <p>ਸਰਹਿੰਦ ਜਾਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਜ਼ਾਰ ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ ਸੇ ਦੇ-ਚਾਰ, ਹਾਏ ! ਜਬ ਹੁਏ ਜ਼ਾਲਿਮ ਨਵਾਬ ਸੇ ਕਮਬਖ਼ਤ ਦੇਖਤੇ ਹੀ ਯਿਹ ਬੇਲਾ ਇਤਾਬ ਸੇ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਇਨ ਕੇ ਕੈਦ ਮੇਂ ਰਖੇ ਅਜ਼ਾਬ ਸੇ</p> <p>ਗੁੰਬਦ ਥਾ ਜਿਸ ਮਕਾਂ ਮੇਂ ਮੁਕੱਯਦ ਹਜ਼ੂਰ ਥੇ ਦੇ ਚਾਂਦ ਏਕ ਬੁਰਜ ਮੇਂ ਰਖਤੇ ਜ਼ਹੂਰ ਥੇ</p>	<p>ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ : ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ-ਚਾਰ : ਮਿਲਣਾ ਇਤਾਬ : ਸਖ਼ਤੀ, ਗੁੱਸਾ ਅਜ਼ਾਬ : ਦੁੱਖ, ਤਕਲੀਫ ਮੁਕੱਯਦ : ਕੈਦੀ ਜ਼ਹੂਰ : ਪ੍ਰਗਟਾਅ</p>
<p>69.</p> <p>ਕੈਦਿ-ਬਲਾ ਮੇਂ ਤੀਸਰਾ ਦਿਨ ਥਾ ਜਨਾਬ ਕੇ ਬੇਆਬ ਕਰ ਚੁਕੀ ਥੀ ਅਤਸ਼ ਹਰ ਗੁਲਾਬ ਕੇ ਤਰਸੇ ਹੁਏ ਥੇ ਰਿਜ਼ਕ ਕੇ ਜੀ ਔਰ ਖ਼ਾਬ ਕੇ ਇਸ ਰੋਜ਼ ਸੁੱਚਾਨੰਦ ਯਿਹ ਬੇਲਾ ਨਵਾਬ ਕੇ</p> <p>ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੇ ਪਿਸਰ ਇੰਤਿਕਾਮ ਲੇ ਮਅਸੂਮ ਇਨ੍ਹੇ ਸਮਝ ਕੇ ਦਯਾ ਸੇ ਨ:ਕਾਮ ਲੇ</p>	<p>ਕੈਦਿ-ਬਲਾ : ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤਸ਼ : ਪਿਆਸ ਖ਼ਾਬ : ਨੀਂਦਰ ਪਿਸਰ : ਪੁਤੱਰ ; ਇੰਤਿਕਾਮ : ਬਦਲਾ</p>

<p>70.</p> <p>ਬੇਲਾ ਵੁਹ ਸੁੱਚਾਨੰਦ ਸੇ ਲੇ ਆ ਇਨ੍ਹੋਂ ਸ਼ਿਤਾਬ ਚਰਕੋਂ ਸੇ ਸਤਗੁਰੂ ਕੇ ਜਿਗਰ ਹੈ ਮਿਰਾ ਕਬਾਬ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਗੰਵਾ ਦਿਯਾ ਸਬ ਮੇਰਾ ਰੁਅਬ ਦਾਬ ਰਾਜੇ ਕੇ ਸਾਬ ਮੇਰੀ ਬੀ ਮੱਟੀ ਹੁਈ ਖਰਾਬ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਬੱਚੇ ਕੜਲ ਕਰੂੰਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮੈਂ ਕਹਨੇ ਪ: ਤੇਰੇ ਆਜ ਚਲੂੰਗਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮੈਂ</p>	<p>ਸ਼ਿਤਾਬ : ਛੇਤੀ, ਜਲਦੀ ਚਰਕੋਂ : ਝਾਂਸਾ ; ਕਬਾਬ : ਭੁੰਨਿਆ ਹੋਇਆ</p>
<p>71.</p> <p>ਬਚੋਂ ਕੇ ਲੇਨੇ ਆਏ ਗਰਜ ਚੰਦ ਬੋਹਯਾ ਸਰਦਾਰ ਇਨ ਕਾ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਕਿ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਥਾ ਮਾਤਾ ਨੇ ਦੇਖ ਕਰ ਕਹਾ " ਹੈ ਹੈ ਗਜਬ ਹੁਆ ਬਸ ਆਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਰ ਪ: ਹੈ ਮੋਕਾ ਜੁਦਾਈ ਕਾ ਦੇਖੂੰਗੀ ਉਮ੍ਹ ਭਰ ਕੇ ਨ: ਯਿਹ ਪਯਾਰੀ ਸੂਰਤੋਂ ਮੱਟੀ ਮੋਂ ਮਿਲਨੇ ਵਾਲੀ ਹੈ ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਸੂਰਤੋਂ "</p>	<p>ਚੰਦ : ਕੁਝਕੁ</p>
<p>72.</p> <p>ਜਾਨੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਆਓ ਗਲੇ ਸੇ ਲਗਾ ਤੇ ਲੂੰ ਕੇਸੋਂ ਕੇ ਕੰਘੀ ਕਰ ਦੂੰ ਜ਼ਰਾ ਮੂੰਹ ਧੁਲਾ ਤੇ ਲੂੰ ਪਯਾਰੇ ਸਰੋਂ ਪ : ਨਨ੍ਹੀ ਸੀ ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਤੇ ਲੂੰ ਮਰਨੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਤੁਮ ਕੇ ਮੈਂ ਦੁਲ੍ਹਾ ਬਨਾ ਤੇ ਲੂੰ ਰੇ ਰੇ ਕੇ ਮਾਤ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਆਰਾਸਤ: ਕਿਯਾ ਤੀਰੇ ਕਮਾਂ ਸ, ਤੇਗ ਸੇ ਪੈਰਾਸਤ: ਕਿਯਾ</p>	<p>ਆਰਾਸਤ : ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪੈਰਾਸਤ : ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ</p>

<p>73.</p> <p>ਬੇਟੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਬਿਛੜੀ ਥੀ ਤੁਮ ਭੀ ਬਿਛੜ ਚਲੇ ਬਿਗੜੇ ਹੁਏ ਨਸੀਬ ਜਿਯਾਦ: ਬਿਗੜ ਚਲੇ ਬੇਰਹਮ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਕੇ ਤੁਮ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਪੜ ਚਲੇ ਜੰਜੀਰਿ-ਗ਼ਮ ਮੇਂ ਮੁਝ ਕੇ ਯਹਾਂ ਪਰ ਜਕੜ ਚਲੇ ਬਿਹਤਰ ਥਾ ਤੁਮ ਸੇ ਪਹਲੇ ਮੈਂ ਦੇਤੀ ਪਰਾਨ ਕੇ ਦੁਖ ਸੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਦੁਖ ਹੈ ਸਿਵਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੇ</p>	
<p>74.</p> <p>ਕਹ ਕਹ ਕੇ ਰੋਤੀ ਜਾਤੀ ਥੀਂ ਜ਼ਾਰੋਕਤਾਰ ਮਾਤ ਜ਼ੋਰ-ਆਵਰ ਔਰ ਫ਼ਤਹ ਪ: ਹੋਤੀ ਨਿਸਾਰ ਮਾਤ ਇਸ-ਦਰਜ: ਰੰਜੇਗ਼ਮ ਸੇ ਹੁਈਂ ਬੇਕਰਾਰ ਮਾਤ ਗ਼ਮ ਖਾਕੇ ਗਿਰਨੇ ਵਾਲੀ ਥੀਂ ਬੇਇਖ਼ਤਿਯਾਰ ਮਾਤ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਗਾਂ ਨੇ ਬੜ੍ਹ ਕੇ ਸੰਭਾਲਾ ਹੁਜ਼ੂਰ ਕੇ ਢਾਰਸ ਬੰਧਾਈ ਕਹ ਕੇ ਦਿਲਿ-ਨਾ-ਸਬੂਰ ਕੇ</p>	<p>ਜ਼ਾਰੋਕਤਾਰ : ਬਹੁਤ ,ਜਾਰ ਜਾਰ ਨਿਸਾਰ : ਕਰਬਾਨ ਇਸ-ਦਰਜ: : ਇਤਨਾ ਸ਼ਹਜ਼ਾਦਗਾਂ : ਸ਼ਹਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਦਿਲਿ-ਨਾ-ਸਬੂਰ : ਉਹ ਦਿਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬਰ ਨਾ ਆਵੇ</p>
<p>75.</p> <p>ਫ਼ਰਮਾਏ ਦਸਤ-ਬਸਤ: ਵੁਹ ਦੇਨੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ ਜੀ ਕਿਉਂ ਮੁਕੱਦਸ: ਕਾ ਹੈ ਅਪਨੇ ਲਿਏ ਨਿਢਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਓ ਕੀ ਪੰਥ ਕੇ ਹਾਜ਼ਤ ਭੀ ਹੇ ਕਮਾਲ ਜਾਂ ਸੀ ਹਕੀਰ ਚੀਜ਼ ਕਾ ਫ਼ਿਰ ਹਮ ਕੇ ਹੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੇ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ ਭਾਤੀ ਯਿਹ ਆਹੇ ਜ਼ਾਰੀ ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ</p>	<p>ਦਸਤ-ਬਸਤ : ਹੱਥ ਬੱਠ੍ਹ ਕੇ ਮੁਕੱਦਸ : ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪਾਵਨ ਔਰਤ, ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਜੀ ਹਾਜ਼ਤ : ਲੋੜ, ਜ਼ਰੂਰਤ ; ਕਮਾਲ : ਬਹੁਤ ਹਕੀਰ : ਤੁੱਛ, ਨਿਗੁਣੀ ਜ਼ਾਰੀ : ਰੋਣਾ ਧੋਣਾ, ਚੀਖ ਪੁਕਾਰ</p>

<p>76.</p> <p>ਰੁਖਸਤ ਦੇ ਅਬ ਖੁਸ਼ੀ ਸੇ ਕਿ ਜਾਨੋ ਫਿਦਾ ਕਰੋਂ ਦੁਨੀਯਾ ਸੇ ਜਬੋ-ਜ਼ੋਰ ਕਾ ਹਮ ਖਾਤਮ: ਕਰੋਂ ਹਾਸਿਲ ਸਿਰੋਂ ਕੇ ਦੇ ਕੇ ਖੁਦਾ ਕੀ ਰਜ਼ਾ ਕਰੋਂ ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਕਾ ਮਰ ਕਰ ਸਿਵਾ ਕਰੋਂ ਗਿਰਯ: ਕੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਆਲੀ-ਸ਼ਾਨ ਨੇ "ਵਾਰੀ ਗਈ ਲੇ ਜਾਓ" ਕਹਾ ਦਾਦੀ ਜਾਨ ਨੇ</p>	<p>ਫਿਦਾ : ਕੁਰਬਾਨ ਜਬੋ-ਜ਼ੋਰ : ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਰਜ਼ਾ : ਭਾਣਾ ਸਿਵਾ : ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਰਯ: : ਰੇਣ ; ਜ਼ਬਤ : ਜਰਨ ਜਾਂ ਪੀ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ ; ਆਲੀ-ਸ਼ਾਨ : ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾ ਵਾਲਾ</p>
<p>77.</p> <p>ਲੇਨੇ ਜੋ ਲੱਗ ਆਏ ਜਲੂਮੇ-ਜਹੁਲ ਥੇ ਇਨਸਾਂ ਕਾ ਜਾਮ ਪਹਨੇ ਹੁਏ ਵੁਹ ਫਜ਼ੂਲ ਥੇ ਚਲਨੇ ਮੋਂ ਦੇਰ ਕਰਨੇ ਸੇ ਹੇਤੇ ਮਲੂਲ ਥੇ ਇਸ ਦਮ ਘਿਰੇ ਹੁਏ ਗੋਯਾ ਕਾਟੋਂ ਮੋਂ ਫੂਲ ਥੇ ਤਸਲੀਮ ਕਰਕੇ ਦਾਦੀ ਸੇ ਬੱਚੇ ਜੁਦਾ ਹੁਏ ਦਰਬਾਰ ਮੋਂ ਨਵਾਬ ਕੇ ਦਾਖਿਲ ਵੁਹ ਆ ਹੁਏ</p>	<p>ਜਲੂਮੇ : ਜ਼ਾਲਿਮ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ; ਜਹੁਲ : ਜਾਹਿਲ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਜਾਮ : ਚੋਲਾ , ਕਪੜੇ ; ਫਜ਼ੂਲ : ਬੇਫਾਇਦਾ ਮਲੂਲ : ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ</p>
<p>78.</p> <p>ਥੀ ਪਯਾਰੀ ਸੂਰਤੋਂ ਸੇ ਸੁਜਾਅਤ ਬਰਸ ਰਹੀ ਨਹੀ ਸੀ ਸੂਰਤੋਂ ਸੇ ਥੀ ਜੁਰਾਅਤ ਬਰਸ ਰਹੀ ਰੁਖ ਪਰ ਨਵਾਬ ਕੇ ਥੀ ਸ਼ਕਾਵਤ ਬਰਸ ਰਹੀ ਰਾਜੋਂ ਕੇ ਮੂੰਹ ਪ: ਸਾਫ਼ ਥੀ ਲਅਨਤ ਬਰਸ ਰਹੀ ਬੱਚੋਂ ਕਾ ਰੁਅਬ ਛਾ ਗਯਾ ਹਰ ਇਕ ਮੁਸ਼ੀਰ ਪਰ ਲਰਜ਼: ਸਾ ਪੜ ਗਯਾ ਥਾ ਅਮੀਰੋ-ਵਜ਼ੀਰ ਪਰ</p>	<p>ਸੁਜਾਅਤ : ਬਹਾਦਰੀ ਸ਼ਕਾਵਤ : ਬਦਬਖ਼ਤੀ ਮੁਸ਼ੀਰ : ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਦਰਬਾਰੀ ਲਰਜ਼: : ਕਾਂਬਾ</p>

<p>79.</p> <p>ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੀ ਬਾਤ-ਬਾਤ ਪੇ: ਰੁਕਨੇ ਲਗੀ ਜ਼ਬਾਂ ਖੁਦ ਕੇ ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਵਹੁ ਕਹਨੇ ਲਗਾ ਕਿ ਹਾਂ ਖਾਹਾਂ ਹੇ ਮੌਤ ਕੇ ਯਾ ਤੁਮੋਂ ਚਾਹੀਏ ਅਮਾਂ ਬਤਲਾਓ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਅਬ ਐ ਆਲੀ-ਖ਼ਾਨਦਾਂ ਇਸ ਦਮ ਕਰੇ ਕਬੂਲ ਅਗਰ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਦੀਨ ਕੇ ਫਿਰ ਆਸਮਾਂ ਬਨਾ ਦੂੰ ਤੁਮਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇ</p>	<p>ਨਾਜ਼ਿਮ: ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਹਾਕਿਮ, ਸੂਬਾ ਖ਼ਾਹਾਂ: ਇੱਛੁਕ, ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ; ਅਮਾਂ: ਬਚਾਅ, ਸ਼ਰਨ ਆਲੀ-ਖ਼ਾਨਦਾਂ : ਉੱਚੇ ਘਰਾਨੇ ਵਾਲਾ ਦੀਨ: ਮਜ਼ਬ, ਧਰਮ</p>
<p>80.</p> <p>ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਲਾਡਲੋਂ ਨੇ ਦਿਯਾ ਰੁਅਬ ਸੇ ਜਵਾਬ ਆਤੀ ਨਹੀਂ ਸਰਮ ਹੈ ਜ਼ਰਾ ਤੁਝ ਕੇ ਐ ਨਵਾਬ ਦੁਨਿਯਾ ਕੇ ਪੀਛੇ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਜੋਂ ਦੀਨ ਕੇ ਖ਼ਰਾਬ ਕਿਸ ਜਾ ਲਿਖਾ ਹੈ ਜੁਲਮ-ਦਿਖਾ ਤੇ ਹਮੇਂ ਕਿਤਾਬ ਤਅਲੀਮ ਜੋਰ ਕੀ ਕਹੀਂ ਕੁਰਆਨ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਖ਼ੂਬੀ ਤੁਮਾਰੇ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਈਮਾਨ ਮੇਂ ਨਹੀਂ</p>	<p>ਜਾ : ਥਾਂ, ਜਗ੍ਹਾ ਜੋਰ : ਜੁਲਮ</p>
<p>81.</p> <p>ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਡਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੁਨਾਹ ਸੇ ਬੇਕਸ ਕੇ ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ ਸੇ ਦੁਖਿਯੋਂ ਕੀ ਆਹ ਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਬਦਲ ਰਹਾ ਹੈ ਵਹੁ ਜੋਰੇ ਸਿਪਾਹ ਸੇ ਫੈਲਾਨਾ ਦੀਨ ਪਾਪ ਹੈ ਜਬ੍ਰੇ ਕਰਾਹ ਸੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਤੁਮਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਮੇਂ ਫੈਲਾਓ ਦੀਂ ਬਜਬ੍ਰ ਨ: ਤੁਮ ਸ਼ੈਖ਼ੇ ਸ਼ਾਬ ਮੇਂ</p>	<p>ਬੇਕਸ : ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ ; ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ : ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਸਿਪਾਹ : ਫੌਜ ਜਬ੍ਰੇ : ਜਬਰ, ਜਬਰਦਸਤੀ ; ਕਰਾਹ : ਬਿਨਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ੈਖ਼ੇ : ਬੁੱਢਾ ; ਸ਼ਾਬ : ਜਵਾਨ</p>

<p>82.</p> <p>ਪੜ੍ਹਕੇ ਕੁਰਾਨ ਬਾਪ ਕੇ ਕਰਤਾ ਜੋ ਕੈਦ ਹੋ ਮਰਨਾ ਪਿਤਾ ਕਾ ਜਿਸ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਨਵੈਦ ਹੋ ਕਤਲੇ ਬਰਾਦਰਾ ਜਿਸੇ ਮਾਮੂਲੀ ਸੈਦ ਹੋ ਨੇਕੀ ਕੀ ਇਸ ਸੇ ਖਲਕ ਕੇ ਫਿਰ ਕਯਾ ਉਮੈਦ ਹੋ ਗ਼ੈਰੋ ਪ: ਫਿਰ ਵੁਹ ਜੋਰ ਕਰੇ ਯਾ ਜ਼ਫਾ ਕਰੇ ਹਮ ਕਯਾ ਕਹੋ ਕਿਸੀ ਕੇ ਹਿਦਾਯਤ ਖੁਦਾ ਕਰੇ</p>	<p>ਨਵੈਦ : ਖਬਰ ਬਰਾਦਰਾ : ਬਰਾਦਰ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ, ਬਰਾਦਰ = ਭ੍ਰਾ, ਭਾਈ ; ਸੈਦ : ਸ਼ਿਕਾਰ ਜੋਰ : ਜੁਲਮ ; ਜ਼ਫਾ : ਜੁਲਮ, ਸਖਤੀ ਹਿਦਾਯਤ : ਸੁੱਮਤ</p>
<p>83.</p> <p>ਹਦ ਸੇ ਬੜਾ ਹੁਆ ਹੀ ਜੁ ਜ਼ਾਲਿਮ ਬਸ਼ਰ ਹੁਆ ਮੈਲਾ ਕਾ ਖੇਫ ਜਿਸ ਕੇ ਨ: ਹਾਦੀ ਕਾ ਡਰ ਹੁਆ ਮੁਸਲਿਮ ਕਹਾਂ ਕੇ ਹਾਏ ਜੋ ਕੋਤਾਹ -ਨਜ਼ਰ ਹੁਆ ਸਰਮਦ ਕੇ ਕਤਲ ਸੇ ਭੀ ਨ: ਜਿਸ ਕੇ ਹਜ਼ਰ ਹੁਆ ਬੁਲਵਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਕੀ ਜਾਨ ਲੀ ਮਰਨੇ ਕੀ ਹਮ ਨੇ ਭੀ ਹੈ ਜਭੀ ਆਨ ਠਾਨ ਲੀ</p>	<p>ਬਸ਼ਰ : ਮਨੁੱਖ ਹਾਦੀ : ਹਿਦਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਬ ਮੁਸਲਿਮ : ਇਸਲਾਮ ਮੱਤ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ; ਕੋਤਾਹ ਨਜ਼ਰ : ਤੰਗ ਨਜ਼ਰ, ਜਿਸਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ; ਸਰਮਦ : ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਆਨ : ਫੇਰਨ, ਤਤਕਾਲ</p>
<p>84.</p> <p>ਜ਼ਾਲਿਮ ਕਾ ਦੀਨ ਕਿਸ ਲਿਏ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ਕਬੂਲ ਤਬਦੀਲੀਏ ਮਜ਼ਹਬ ਸੇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਭੀ ਹੈ ਹਸੂਲ ਤੈਹੀਦ ਕੇ ਸਿਵਾ ਹੈ ਯਿਹ ਬਾਤੋਂ ਹੀ ਸਬ ਫਜ਼ੂਲ ਮਨਵਾਨੇ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੇ ਹੀ ਆਏ ਥੇ ਸਬ ਰਸੂਲ ਕੁਛ-ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁਤ-ਸ਼ਿਕਨ ਹੈਂ ਹਮ ਅਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਹੈ ਜਬ ਸੇ ਨਿਹਾਯਤ ਮਗ਼ਨ ਹੈਂ ਹਮ</p>	<p>ਹਸੂਲ : ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਲਾਭ ਤੈਹੀਦ : ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਇਕ ਭਾਵ ਰਸੂਲ : ਅਵਤਾਰ ਬੁਤ-ਸ਼ਿਕਨ : ਬੁਤ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਨਿਹਾਯਤ : ਬਹੁਤ</p>

<p>85.</p> <p>ਕਰ ਲੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤੂ ਜਰਾ ਅਪਨੇ ਸਾਹ ਸੇ ਪਾਪੀ ਹੈ ਵਹੁ ਤੇ ਹਮ ਹੈਂ ਬਰੀ ਹਰ ਗੁਨਾਹ ਸੇ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਰੇਬ ਖੇਲਾ ਥਾ ਪੁਸ਼ਤੇ-ਪਨਾਹ ਸੇ ਮਰਨੇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਹਮ ਆਏ ਚਾਹ ਸੇ ਕਾਮ ਇਸ ਨੇ ਭਾਈਯੋਂ ਸੇ ਕਿਯਾ ਥਾ ਯਜ਼ੀਦ ਕਾ ਦਾਰਾ ਕਾ ਹੈ , ਮੁਰਾਦ ਕਾ ਰੁਤਬਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾ</p>	<p>ਬਰੀ : ਮੁਕਤ ਪੁਸ਼ਤੇ-ਪਨਾਹ : ਹਿਮਾਇਤੀ ਦਾਰਾ : ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਭ੍ਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ; ਮੁਰਾਦ : ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਭ੍ਰਾ ਦਾ ਨਾਂ</p>
<p>86.</p> <p>ਹਮ ਸਾਥ ਚਾਹਤੇ ਹੈਂ ਅਜਲ ਕੇ ਦਹਨ ਮੇਂ ਜਾਏਂ ਮਰ ਜਾਏਂ ਭੀ ਤੇ ਕਬਰ ਮੇਂ ਏਕ ਸਾਥ ਹੀ ਕਫ਼ਨ ਮੇਂ ਜਾਏਂ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਹਾਥ ਡਾਲ ਕੇ ਬਾਗ਼ੋ-ਅਦਨ ਮੇਂ ਜਾਏਂ ਮਅਸੂਮੋਂ ਕੇ ਲਿਏ ਜੋ ਬਨਾ ਉਸ ਚਮਨ ਮੇਂ ਜਾਏਂ ਮਜ਼ਹਬ ਕੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੱਟਾ ਲਗਾ ਦਿਆ ਹਮ ਨੇ ਅਮਲ ਸੇ ਪੰਤ ਕੇ ਅੱਛਾ ਬਨਾ ਦਿਆ</p>	<p>ਅਜਲ : ਮੌਤ ; ਦਹਨ : ਮੂੰਹ ਬਾਗ਼ੋ-ਅਦਨ : ਕੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਬਾਗ਼, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ</p>
<p>87.</p> <p>ਮਅਲੂਮ ਅਬ ਹੁਈ ਤੁਝੇ ਵਜਹੇ-ਫ਼ਸਾਦ ਹੈ ਸਤਗੁਰ ਕਾ ਸਾਹੇ-ਦਿੱਲੀ ਸੇ ਯਿਹ ਕਯੋਂ ਅਨਾਦ ਹੈ ਮੇਮਿਨ ਹੀ ਕਯਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸੇ ਕਰਤਾਰ ਯਾਦ ਹੈ ਨਾਜ਼ਿਮ ਨੇ ਸਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਕਹਾ ਮੇਰਾ ਸਾਦ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸੁਨਾ ਹੈ ਮੈਂ ਨੇ ਕਿ ਬਾਬਰ ਕੇ ਯਾਰ ਥੇ ਬਾਵਾ ਫ਼ਰੀਦ ਸੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਇਨ ਕੇ ਪਯਾਰ ਥੇ</p>	<p>ਅਨਾਦ : ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਮੇਮਿਨ : ਈਮਾਣ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਾਦ : ਪਸੰਦ, ਖੁਸ਼ੀ</p>

<p>88.</p> <p>ਮਅਲੂਮ ਸ਼ਾਹ ਸੇ ਹੁਈ ਵਜਹੇ-ਮੁਖਾਲਿਫਤ ਰਾਜਾਉ ਸੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਲਾ ਕਜੋਂ ਯਗਾਨਗਤ ਨਾਨਕ ਕੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਭੀ ਹਿੰਦੂ ਥੇ ਰਖਤੇ ਮਤ ਸਤਗੁਰ ਬਨਾਤੇ ਰਹਤੇ ਹੈਂ ਕਜੋਂ ਕੋਹੀਯੋਂ ਕੀ ਗਤ ਬੱਚੋਂ ਨੇ ਫਿਰ ਜਵਾਬ ਦਿਯਾ ਬਾਯਜੀਦ ਕੇ ਹੇ ਪਾਕ ਜੇ ਪਸੰਦ ਕਰੋਂ ਕਜੋਂ ਪਲੀਦ ਕੇ</p>	<p>ਯਗਾਨਗਤ : ਏਕਾ , ਅਪਣਤ</p> <p>ਕੋਹੀਯੋਂ : ਪਹਾੜੀ ਅਰਥਾਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ</p> <p>ਬਾਯਜੀਦ : ਬਾਜੀਦ ਖਾਨ</p> <p>ਪਲੀਦ : ਅਪਵਿਤਰ, ਪਲੀਤ</p>
<p>89.</p> <p>ਆਲਾਇਸ਼ੋਂ ਸੇ ਕੁਫ਼ ਕੀ ਜੇ ਲੋਗ ਪਾਕ ਹੈਂ ਹੈਬਤ ਸੇ ਜੁਲ:ਜਲਾਲ ਕੀ ਜੇ ਖ਼ੋਫ਼ਨਾਕ ਹੈਂ ਨੇਕੀ ਸੇ ਜਿਨ ਕੇ ਉਨਸ ਬੁਰਾਈ ਸੇ ਬਾਕ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਵੁਹ ਰਿਸ਼ਤ:ਦਾਰ ਵੁਹੀ ਸੰਗ ਸਾਕ ਹੈਂ ਭਾਈ ਬੁਤੋਂ ਕੇ ਪੂਜੇ ਤੇ ਸਰ ਇਸ ਕਾ ਤੋੜ ਦੋਂ ਸਯਦ ਹੋ, ਬਰਹਮਨ ਹੋ, ਕੋਈ ਭੀ ਹੋ, ਛੋੜ ਦੋਂ</p>	<p>ਆਲਾਇਸ਼ੋਂ : ਲਵੇੜ, ਲਬੇੜ, ਪਾਪ ; ਕੁਫ਼ : ਨਾਸਤਕਤਾ</p> <p>ਹੈਬਤ : ਭੈ ਭੀਤ ; ਜੁਲ:ਜਲਾਲ : ਪਰਤਾਪੀ, ਜਲਾਲ ਵਾਲਾ; ਖ਼ੋਫ਼ਨਾਕ : ਭੈ ਭੀਤ</p> <p>ਉਨਸ : ਮੁਹੱਬਤ, ਪ੍ਰੇਮ ; ਬਾਕ : ਡਰ</p>
<p>90.</p> <p>ਵਾਹੇਗੁਰੂ ਕਾ ਲਾਲ ਹਰ ਇਕ ਹਮ ਕੇ ਪਯਾਰਾ ਹੈ ਮੁਨਕਿਰ ਹੈ ਜੇ ਖੁਦਾ ਸੇ ਵੁਹ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹਮਾਰਾ ਹੈ ਭਗਤੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਜੇ ਭੀ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਰਾਜਾ ਹੈ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਹਮੋਂ ਇਸ ਸੇ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ ਕਰਤਾਰ ਕੇ ਰਿਝਾਏਗਾ ਜੇ ਪਾਸ ਹੈ ਵੁਹੀ ਪੂਜੇਗਾ ਜੇ ਬੁੱਤੋਂ ਕੇ ਬਸ਼ਰ ਨਾਸ ਹੈ ਵੁਹੀ</p>	<p>ਮੁਨਕਿਰ: ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ</p> <p>ਬਸ਼ਰ: ਮਨੱਖ</p>

<p>91.</p> <p>ਦਾਅਵਾ ਖੁਦਾ ਕੀ ਬੰਦਗੀ ਕਾ ਹੈ ਤੁਮੋਂ ਕਮਾਲ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਮੁਸਲਿਮੋਂ ਕਾ ਬਹੁਤ ਆਜ ਗ਼ੈਰ ਹਾਲ ਕਬੋਂ ਜੇ ਪੂਜਤੇ ਨ: ਹੋਂ ਮੇਮਿਨ ਹੈਂ ਖ਼ਾਲ ਖ਼ਾਲ ਲਾਯਾ ਜ਼ਵਾਲ ਤੁਮ ਪ: ਜਭੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਾਯਲ ਫ਼ਕਤ ਜਬਾਂ ਸੇ ਹੋ ਤੁਮ ਯਾ ਕਰੀਮ ਕੇ ਬਨ ਬਨ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਤੇ ਹੋ ਬੰਦੇ ਰਹੀਮ ਕੇ</p>	<p>ਕਮਾਲ : ਬਹੁਤ ਗ਼ੈਰ : ਹੋਰ ਅਰਥਾਤ ਭੈੜਾ ਖ਼ਾਲ ਖ਼ਾਲ : ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ, ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਾਯਲ : ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ; ਕਰੀਮ : ਕਰਮ ਅਰਥਾਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰਹੀਮ : ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਪਰਮਾਤਮਾ</p>
<p>92.</p> <p>ਸਾਰੇ ਅਮੀਰ ਤਮ ਮੋਂ ਰੁਊਨਤ-ਪਸੰਦ ਹੈਂ ਮਜ਼ਹਬ ਸੇ ਗਿਰ ਗਏ ਵੁਹ ਜਿਤਨੇ ਬਲੰਦ ਹੈਂ ਰਸਤੇ ਭੀ ਮਅਰਫ਼ਤ ਕੇ ਜਭੀ ਇਨ ਪ: ਬੰਦ ਹੈਂ ਬੇਸੂਦ ਤੁਮ ਕੇ ਅਪਨੀ ਨਸਾਏਹ ਪ: ਪੰਦ ਹੈਂ ਸੁਨਤਾ ਹੈ ਕੇਨ ਹਿਰਸੇ ਹਵਾਓਂ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਮੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦਰ ਕਿਤਾਬ ਮੁਸਲਮਾਂ ਹੈਂ ਗੋਰ ਮੇ</p>	<p>ਰੁਊਨਤ-ਪਸੰਦ : ਮਗਰੂਰ, ਹੰਕਾਰੀ ਮਅਰਫ਼ਤ : ਗਿਆਨ ਨਸਾਏਹ : ਨਸੀਹਤ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ; ਪ: : ਪਰ, ਪਰੰਤੂ ; ਪੰਦ : ਨਸੀਹਤ</p>
<p>93.</p> <p>ਰੇਕਾ ਜੁ ਜ਼ੁਲਮ ਸੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਂ ਬਿਗੜ ਗਏ ਬੁਤ ਕੇ ਬੁਰਾ ਕਹਾ ਤੇ ਯਿਹ ਹਿੰਦੂ ਬਿਛੜ ਗਏ ਤੇਗ਼ਾ ਨਿਕਾਲਾ ਹਮ ਨੇ ਤੇ ਸਬ ਜੋਸ਼ ਝੜ ਗਏ ਚਿੜਿਯੋਂ ਸੇ ਬਾਜ਼ ਰਨ ਮੋਂ ਨਦਾਮਤ ਸੇ ਗੜ ਗਏ ਫ਼ੈਜੋਂ ਪ: ਨਿਜ਼ ਇਨ੍ਹੋਂ, ਉਨ੍ਹੋਂ ਦੇਵੀ ਕਮਾਨ ਹੈ ਆਸ਼ਿਕ ਹੈਂ ਹਮ ਖੁਦਾ ਕੇ ਹਥੇਲੀ ਪ: ਜਾਨ ਹੈ</p>	<p>ਤੇਗ਼ਾ : ਤਲਵਾਰ ਨਦਾਮਤ : ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ, ਪਸ਼ੀਮਾਨੀ</p>

<p>94.</p> <p>ਮਾਨਾ ਕਿ ਹਮ ਕਲੀਲ ਮੁਖਾਲਿਫ਼ ਕਸੀਰ ਹੈਂ ਤੁਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋ ਰਾਜੇ ਹੋ ਔਰ ਹਮ ਫ਼ਕੀਰ ਹੈਂ ਤੁਮ ਸੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਬੜ ਕੇ ਹੈਂ ਹਮ ਬੇ-ਨਜ਼ੀਰ ਹੈਂ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਂ ਮਾਲ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਹਕੀਰ ਹੈਂ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਸਰੋ ਸਾਮਾਂ ਲੜੋਗੇ ਹਮ ਜ਼ਾਲਿਮ ਸੇ ਬੁਤ- ਪ੍ਰਸਤ ਸੇ ਹਾਂ ਹਾਂ ਲੜੋਗੇ ਹਮ</p>	<p>ਕਲੀਲ : ਥੋੜੇ ; ਮੁਖਾਲਿਫ਼ : ਦੁਸ਼ਮਣ ; ਕਸੀਰ : ਬਹੁਤ ਬੇ:ਨਜ਼ੀਰ : ਬੇਮਿਸਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਨਾ ਮਿਲੇ ਹਕੀਰ : ਘਟੀਆ, ਤੁੱਛ ਬੇਸਰੋ ਸਾਮਾਂ : ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਮਾਨ ਦੇ, ਖਾਲੀ ਹੱਥ</p>
<p>95.</p> <p>ਤੈਬ: ਕਰੇ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੋਂ ਅਫ਼ਸਰ ਯਿਹ ਸ਼ਾਹੀ ਰਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੋਂ ਬਿਗੜੇ ਨ: ਹਮ ਸੇ ਬਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੋਂ ਐ ਵਾਏ ਦਿਲ ਜੁ ਸਖ਼ਤ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਬਨੇ ਰਹੋਂ ਸਰਕਸ਼ ਸੇ ਬਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਆਦਤ ਗ਼ਫ਼ੂਰ ਕੀ ਸਮਝੋ ਤੁਮ੍ਹੋਂ ਸੁਝਾਤੋਂ ਹੈਂ ਹਮ ਬਾਤ ਦੂਰ ਕੀ</p>	<p>ਰਖ਼ਤ : ਸਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਵਾਏ : ਅਫ਼ਸੋਸ ਗ਼ਫ਼ੂਰ : ਬਖ਼ਸ਼ਣ-ਹਾਰਾ</p>
<p>96.</p> <p>ਸਚ ਕੇ ਮਿਟਾਓਗੇ ਤੇ ਮਿਟੇਗੇ ਜਹਾਨ ਸੇ ਡਰਤਾ ਨਹੀਂ ਅਕਾਲ ਸ਼ਹਨਸ਼ਹ ਕੀ ਸ਼ਾਨ ਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਪਨਾ ਸੁਨ ਲੇ ਜ਼ਰਾ ਦਿਲ ਕੇ ਕਾਨ ਸੇ ਹਮ ਕਹ ਰਹੇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਕੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸੇ ਬਾਜ਼ ਆਉ ਸਰ ਸੇ ਹਿੰਦੂ-ਓ-ਮੁਸਲਿਮ ਹੋ ਕੋਈ ਹੋ ਪੰਡਿਤ ਹੋ , ਮੌਲਵੀ ਹੋ ਯਾ ਆਲਿਮ ਹੋ ਕੋਈ ਹੋ</p>	<p>ਸਰ : ਬੁਰਾਈ ਆਲਿਮ : ਵਿਦਵਾਨ</p>

<p>97.</p> <p>ਅਮ੍ਰਿਤ ਬ:ਜ਼ੋਰ ਤੁਮ ਕੇ ਛਕਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਬਜਬ੍ਰ ਤੁਮ ਕੇ ਬਨਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ ਭਾਤਾ ਕਿਸੀ ਕੇ ਦਿਲ ਕੇ ਦੁਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ ਲੜ ਭਿੜ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮੇਂ ਸ਼ਾਹੀ ਹੈਂ ਅਪਨੇ ਠਾਠ ਮਗਰ ਯੋਂ ਫਕੀਰ ਹੈਂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਤਰਹ ਹਿੰਦੂ-ਓ-ਮੁਸਲਿਮ ਕੇ ਪੀਰ ਹੈਂ</p>	<p>ਬ:ਜ਼ੋਰ : ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਜਬ੍ਰ : ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ</p>
<p>98.</p> <p>ਤਕਰੀਰਿ-ਦਿਲ-ਪਜ਼ੀਰ ਸੇ ਗੁਮ ਸਬ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਥੇ ਨੀਚੀ ਨਜ਼ਰ ਹਰ ਇਕ ਕੀ ਥੀ ਇਸਤਾਦ: ਗੋਸ਼ ਥੇ ਬੱਚੇਂ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਸਭੀ ਦਾਨਾ ਖਮੋਸ਼ ਥੇ ਨਾਜ਼ਿਮ ਕੇ ਜੀ ਮੇਂ ਬੁਗਜ਼ ਹੀ ਥਾ ਅਬ ਨ: ਜੋਸ਼ ਥੇ ਇਤਨੇ ਮੇ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਵੁਹ ਦੀਵਾਨਿ-ਨਾਬਕਾਰ ਝੁੰਝਲਾ ਕੇ ਬੋਲਾ ਹਾਏ ਵੁਹ ਸੈਤਾਨਿ- ਨਾਬਕਾਰ</p>	<p>ਤਕਰੀਰਿ-ਦਿਲ-ਪਜ਼ੀਰ : ਦਿਲ ਨੁ ਲੁਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਤਕਰੀਰ ਇਸਤਾਦ: : ਖੜਿਆ ਹੋਇਆ ; ਗੋਸ਼ : ਕੰਨ ਦੀਵਾਨਿ-ਨਾਬਕਾਰ : ਨਾਲਾਇਕ</p>
<p>99.</p> <p>ਕਯਾ ਖੂਬ ਹੈ ਨਵਾਬ ਭੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ ਉਸ ਬੁਤ-ਸ਼ਿਕਨ ਕੇ ਬੱਚੇਂ ਕੀ ਘਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ ਸਰਦਾਰ ਹੇ ਕੇ ਆਪ ਭੀ ਲਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ ਸੰਭਲੇ ਕਹੀਂ ਜਵਾਲ ਕੇ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਏ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਯਿਹ ਬੁਰਾ ਸ਼ਹੇ-ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੇ ਤੁਮ ਦੇਖਤੇ ਹੇ ਰਹਮ ਸੇ ਕਯੋਂ ਇਨ ਕੀ ਜਾਨ ਕੇ</p>	<p>ਬੁਤ:ਸ਼ਿਕਨ : ਬੁਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲਾ ਜਵਾਲ : ਪਤਨ</p>

<p>100.</p> <p>ਖੋਚੇ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਬਰ-ਸਰੇ-ਦਰਬਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ ਮੇਰਾ ਜੋ ਬਸ ਚਲੇ ਹੈ ਸਜਾ ਦਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਮੇਂ ਜੇ ਰਪਟ ਸੁਨੇ ਸਰਕਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ ਨਾਹਕ ਕੇ ਹਮ ਪ: ਆ ਪੜੇ ਫਿਟਕਾਰ ਐਸੋਂ ਕੀ ਤਕਦੀਰ ਫਿਰ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕੁਛ ਅਪਨਾ ਬਸ ਨਹੀਂ ਇਨ ਪਰ ਦੁਹਾਈ ਰਾਮ ਕੀ ਖਾਨਾ ਤਰਸ ਨਹੀਂ</p>	<p>ਬਰ-ਸਰੇ-ਦਰਬਾਰ : ਭਰੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਰ : ਸੂਲੀ, ਫਾਂਸੀ ਨਾਹਕ : ਬੇਜਾ, ਫਜ਼ੂਲ</p>
<p>101.</p> <p>ਐਸਾ ਨ: ਹੋ ਕਿ ਤਖਤ ਸੇ ਤਖਤਾ ਨਸੀਬ ਹੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਤੁਮਾਰੀ ਜਾਨ ਕਾ ਹਰ ਇਕ ਹਬੀਬ ਹੋ ਤੁਮ ਆਲੀ-ਖਾਨਦਾਂ ਹੋ, ਸ਼ਰੀਫੇ- ਨਜੀਬ ਹੋ ਦੇਖੇ ਬਚਾ ਰਹਾਂ ਹੂੰ ਗੜੇ ਕੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਕ੍ ਯੋਂ ਰਹਮ ਕਰਕੇ ਲੇਤੇ ਹੋ ਦੇਜ਼ਖ ਜਹਾਨ ਮੇਂ ਜੇੜੇ ਹੁਏ ਹੈ ਤੀਰ ਮੁਕੱਦਰ ਕਮਾਨ ਮੇਂ</p>	<p>ਹਬੀਬ: ਦੇਸਤ ਆਲੀ-ਖਾਨਦਾਂ: ਉੱਚੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਾਲਾ ; ਸ਼ਰੀਫੇ- ਨਜੀਬ: ਸ਼ਰੀਫ, ਅਸੀਲ ਮੁਕੱਦਰ: ਭਾਗ, ਤਕਦੀਰ</p>
<p>102.</p> <p>ਮਨਜ਼ੂਰ ਜਬ ਕਿ ਸਾਂਪ ਕਾ ਸਰ ਭੀ ਹੈ ਤੇੜਨਾ ਬੇਜਾ ਹੈ ਫਿਰ ਤੇ ਬੱਚ:-ਏ-ਅਫਈ ਕੇ ਛੇੜਨਾ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਹੈ ਜੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਬਟੋਰਨਾ ਬੱਚੇ ਕੀ ਪਹਲੇ ਬਾਪ ਸੇ ਗਰਦਨ ਮਰੇੜਨਾ ਨਾਜ਼ਿਮ ਥਾ ਇਸ ਲਯੀਨ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਯਾ ਬੇਮਿਹਰ ਬੇਧਰਮ ਕੀ ਥਾ ਘਾਤੋਂ ਮੇਂ ਆ ਗਯਾ</p>	<p>ਮਨਜ਼ੂਰ : ਮਨੋਰਥ, ਮਤੰਵ ਅਫਈ : ਸੱਪ ਦਾ ਬੱਚਾ ਲਯੀਨ : ਲਾਨਤੀ ਬੇਮਿਹਰ : ਨਿਰਦਈ, ਜ਼ਾਲਿਮ</p>

<p>103.</p> <p>ਦੇ ਭਾਈ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ-ਉ-ਖ਼ਿਜ਼ਰ ਖ਼ਾਂ ਪਠਾਨ ਥੇ ਮਲੇਰ-ਕੋਟਲਾ ਕੇ ਜੁ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖ਼ਾਨ ਥੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ ਆ ਕੇ ਰਨ ਮੇਂ ਲੜੇ ਰੁਛ ਜਵਾਨ ਥੇ ਗੋਬਿੰਦ ਇਨ ਕੇ ਬਾਪ ਕੀ ਲੈ ਬੈਠੇ ਜਾਨ ਥੇ ਨਾਜ਼ਿਮ ਨੇ, ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਨੇ ਉਨ ਸੇ ਕਹਾ ਕਿ ਲੇ ਬਦਲਾ ਪਿਦਰ ਕਾ ਇਨ ਕੇ ਲਹੂ ਕੇ ਬਹਾ ਕੇ ਲੇ</p>	<p>ਪਿਦਰ : ਪਿਤਾ</p>
<p>104.</p> <p>ਕਹਨੇ ਲਗੇ ਵਹੁ ਤੁਮ ਤੋ ਨਿਹਾਯਤ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋ ਨਾਮਰਦੀ ਕੀ ਬਤਾਤੇ ਜਰੀ ਕੇ ਸਬੀਲ ਹੋ ਮੁਖ਼ਤਾਰ ਤੁਮ ਹਮਾਰੇ ਹੋ ਯਾ ਤੁਮ ਵਕੀਲ ਹੋ ? ਨਾਹਕ ਬਯਾਨ ਕਰਤੇ ਜੇ ਬੇਦੀ ਦਲੀਲ ਹੋ ਬਦਲਾ ਹੀ ਲੇਨਾ ਹੋਗਾ ਤੇ ਹਮ ਲੋਗੇ ਬਾਪ ਸੇ ਮਹਫ਼ੂਸ ਰੱਖੇ ਹਮ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਐਸੇ ਪਾਪ ਸੇ</p>	<p>ਨਿਹਾਯਤ : ਬਹੁਤ ; ਜ਼ਲੀਲ : ਬੇਇਜ਼ਤਾ, ਕਮੀਨਾ ਜਰੀ : ਬਹਾਦਰ ; ਸਬੀਲ : ਰਸਤਾ, ਤਰੀਕਾ</p>
<p>105.</p> <p>ਝਾੜੂ ਖਾ ਸਾ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਗਏ ਜੱਲਾਦ ਸਾਰੇ ਕਤਲ ਸੇ ਬੇਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਏ ਜ਼ਜ਼ਾਦ :ਦਲੇਰ ਫਿਰ ਸਿਤਮ-ਆਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਏ ਦੀਵਾਰ ਮੇਂ ਚੁਨਾਨੇ ਕੇ ਤੈਯਾਰ ਹੋ ਗਏ ਈਂਟੇ ਮੰਗਾਈ ਚੂਨਾ ਭੀ ਫੌਰਨ ਬਹਮ ਕਿਯਾ ਯਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਯਾਨ ਕਾ ਫਿਰ ਜੇ ਸਿਤਮ ਕਿਯਾ</p>	<p>ਸ਼ਰਮਸਾਰ : ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜੱਲਾਦ : ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ; ਬੇਜ਼ਾਰ : ਉਦਾਸੀਨ, ਬੇਦਿਲ ਆਜ਼ਾਰ : ਜ਼ਾਲਿਮ ਬਹਮ : ਕੱਠਾ ਯਾਰਾ : ਤਾਕਤ ; ਸਿਤਮ : ਜ਼ੁਲਮ</p>

<p>106.</p> <p>ਲਪਕੇ ਲਈਨ ਦੇਨੋਂ ਵੁਹ ਸ਼ਹਸ਼ਾਦਗਾਨ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕਿਯਾ ਜ਼ਲੀਲੋਂ ਨੇ ਹਰ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪਰ ਥਾ ਇਨ ਕਾ ਕਿੱਸਾ ਲੇ ਕੇ ਚਲੋਂ ਅਬ ਮਚਾਨ ਪਰ ਬੁਨਿਆਦ ਥੀ ਧਰਮ ਕੀ ਖੁਦੀ ਜਿਸ ਮਕਾਨ ਪਰ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਲਾਲ ਬੇਲੇ " ਨ: ਛੁਨਾ ਹਮਾਰੇ ਹਾਥ ਗੜਨੇ ਹਮ ਆਜ ਜਿੰਦ: ਚਲੋਂਗੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਸਾਥ</p>	<p>ਸ਼ਹਸ਼ਾਦਗਾਨ : ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾਂ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਆਲੀਸ਼ਾਨ : ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਲਾ</p>
<p>107.</p> <p>ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਹਾਥ ਡਾਲ ਕੇ ਦੇਨੋਂ ਵਹ ਨੈਨਿਹਾਲ ਕਹਤੇ ਹੁਏ ਜ਼ਬਾਂ ਸੇ ਬੜੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਚਿਹਰੋਂ ਪ: ਗਮ ਕਾ ਨਾਮ ਨ: ਥਾ ਔਰ ਨਾ: ਥਾ ਮਲਾਲ ਜਾ ਠਹਰੇ ਸਰ ਪ: ਮੌਤ ਕੇ ਫਿਰ ਭੀ ਨ: ਥਾ ਖਯਾਲ ਜਿਸ ਦਮ ਗਲੇ ਗਲੇ ਥੇ ਵਹੁ ਮਅਸੂਮ ਗੜ ਗਏ ਦਿਨ ਛੁਪਨੇ ਭੀ ਨ: ਪਾਯਾ ਕਿ ਕਾਤਿਲ ਉਜੜ ਗਏ</p>	
<p>108.</p> <p>ਦੀਵਾਰ ਕੇ ਦਬਾਓ ਸੇ ਜਬ ਹਬਸਿ-ਦਮ ਹੁਆ ਦੈਰਾਨਿ ਖੂਨ ਰੁਕਨੇ ਲਗਾ, ਸਾਂਸ ਕਮ ਹੁਆ ਫਰਮਾਏ ਦੇਨੋਂ ਹਮ ਪ: ਬਜ਼ਾਹਿਰ ਸਿਤਮ ਹੁਆ ਬਾਤਿਨ ਮੇਂ ਪੰਥ ਪਰ ਹੈ ਖੁਦਾ ਕਾ ਕਰਮ ਹੁਆ ਸਦ ਸਾਲ ਔਰ ਜੀ ਕੇ ਭੀ ਮਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਥਾ ਸਰ ਕੇਮ ਸੇ ਬਚਾਨਾ ਯਿਹ ਗ਼ੈਰਤ ਸੇ ਦੂਰ ਥਾ</p>	<p>ਹਬਸਿ-ਦਮ : ਦਮ ਘੁਟਣਾ ਦੈਰਾਨਿ : ਦੈਰਾ ਬਜ਼ਾਹਿਰ : ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ ਤੇ ; ਸਿਤਮ : ਜ਼ੁਲਮ ਬਾਤਿਨ : ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ; ਕਰਮ : ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਰਹਿਮਤ ਗ਼ੈਰਤ : ਸ਼ਰਮ</p>

109.

ਹਮ ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਔਰੋਂ ਕੀ ਜਾਨੋਂ ਬਚਾ ਚਲੇ
ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਨੀਵ ਹਮ ਹੈਂ ਸਰੋਂ ਪਰ ਉਠਾ ਚਲੇ
ਗੁਰਿਆਈ ਕਾ ਹੈਂ ਕਿੱਸਾ ਜਹਾਂ ਮੇ ਬਨਾ ਚਲੇ
ਸਿੰਘੋਂ ਕੀ ਸਲਤਨਤ ਕਾ ਹੈਂ ਪੰਦ: ਲਗਾ ਚਲੇ
ਗੱਦੀ ਸੇ ਤਾਜੇ-ਤਖੁ ਬਸ ਅਬ ਕੋਮ ਪਾਏਗੀ
ਦੁਨੀਆ ਸੇ ਜ਼ਾਲਿਮੋਂ ਕਾ ਨਿਸ਼ਾ ਤਕ ਮਿਟਾਏਗੀ

110.

ਠੇਡੀ ਤਕ ਈਂਟੋਂ ਚੁਨ ਦੀ ਗਈ ਮੂੰਹ ਤਕ ਆ ਗਈ
ਬੀਨੀ ਕੇ ਢਾਂਪਤੇ ਹੀ ਵੁਹ ਆਖੋ ਪ: ਛਾ ਗਈ
ਹਰ ਚਾਂਦ ਸੀ ਜਬੀਨ ਕੇ ਘਨ ਸਾ ਲਗਾ ਗਈ
ਲਖ਼ੁ-ਜਿਗਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਵੁਹ ਦੇਨੋਂ ਛੁਪਾ ਗਈ
ਜੇਗੀ ਜੀ ਇਸ ਕੇ ਬਅਦ ਹੁਈ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਥੀ
ਬਸਤੀ ਸਰਹਿੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਕੀ ਈਂਟੋਂ ਕਾ ਢੇਰ ਥੀ

ਜਬੀਨ : ਮੱਥਾ ; ਘਨ : ਗੁਹਣ
ਲਖ਼ੁ:ਜਿਗਰ : ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ